

משה בירנבוים

גוי"נ לקוה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע ועכ"א

מליזענסק

עיה"ק טבריא תובב"א

בעוהש"ת

פרשת וארא

כששמע זאת רבי ישראל מרוזין הגיב ואמר "אמת, מנהיג צישראל אינו זכאי לכתר של מנהיג אלא אם כן קיבל על עצמו לסבול את כל הסבל והייסורים שכלל ישראל צריך לסבול".

וזו היתה טענתו של משה: "למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתיני? כלומר מכיוון ששלחתיני ועשיתני למנהיגם של ישראל, הרי שאני, ולא הם, צריך לסבול... מה השיב לו הקב"ה? "וידבר אלקים אל משה" למשה דיבר השם במידת הדין "ויאמר אליו אני ה'" עם ישראל אתנהג במידת הרחמים.

(הרה"ק רבי ישראל מרוזין ז"ל)

וידבר אלוקים אל בושיה וגו' (ו, ב).

וצרטי דבר איתו משפט. י"ל דהפי' הוא ע"פ הידוע דהשי"ת נמלך עם הדיקים ומודיע להם כל הצרות שעמידים לבוא בעולם, וזהו דיבר איתו משפט, שהשית דיבר עם משה אודות כל הדינים והמשפטים שעמידים לבא על בני ישראל.

(מאורי אור).

וידבר אלוקים אל בושיה ויאמר אליו אני ה' (ו, ב)

דיבר איתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה ואיתא בתרגום יונתן ואמר ליה אנא ה' הוא דאתגלית עליך בגוי סניא וכו' לכאורה מה הקשר עם מה שהקב"ה דיבר איתו משפט, וי"ל דקשה מה הי' הטענה על משה, מה יכל משה המנהיג לדבר לפני ה', כשהרגיש בצערן של ישראל ואין אדם נתפס על צערו וצפרט מנהיג ישראל על צערן של ישראל? והמירוץ הוא לפי דברי רש"י על הפסוק "ויקרא אליו אלוקים מתוך הסנה" (שם ג, ד) "ולא אילן אחר משום עימו אנכי בצרה" וזה שחרג יונתן על הפסוק "דאתגלית עליך בגוי סניא".

וזהו מה שדיבר איתו משפט על שהקשה ואמר "למה הרעותה לעם הזה" ולא דיבר על צער השכינה כלל.

(הרה"ק מהר"ד מצעלוצ)

ויאמר אליו אני ה' (ו, ב).

ופירש רש"י ז"ל נאמן לשלם שכר למהלכים לפני, וצדק אפשר נראה לי לומר דכוונת רש"י ז"ל בזה ע"פ מה דאיתא במסכת אבות הולך ואינו עושה שכר הליכה צידו, ולכאורה אם לא עשה כלום למה מגיע לו שכר בצביל ההליכה, אע"כ רצה לומר בזה אם האדם הולך וכוונתו רצויה צאמת ובלבד שלם לקיים המצוה כתיקונה רק נאנס ולא עשאה אז נחשב לו כאילו קיים המצוה ומגיע לו שכר על ההליכה, שמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה,

והנה משה רבינו ע"ה כשראה שכל הליכתו לפרעה היה ללא הועיל חשב צדעתו כי תס לריק כוחו ולחינם הלך ואמר לו הקב"ה "אני ה'" נאמ אני לשלם שכר למהלכים לפני ומצבת "לפני" מורה על המחשבה כידוע שמחשבה אינו גלוי רק לקב"ה בעצמו שאני משלם שכר אף למהלכים "לפני" שהולכים במחשבה שלימה לקיים המצוה ולא עלה צידם בצביל חיזה סיבה מניעה על כל זה צדן הוא שיטלו שכרם.

(באר מנחם)

וידבר אלוקים אל בושיה (ו, ב)

צרטי, דיבר איתו משפט על שהקשה לומר למה הרעותה לעם הזה עכ"ל. ואמר הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן ז"ל, כי כל רב ומורה לעדת ישורון צריך שתהיה בו תקיפות הדעת, אם רואה ח"ו צרות ישראל עמו, שיטען בעדם לפני ה' כביכול למה הרעות לעם הזה, ובאם אין לו התחזקות זו אינו ראוי לשפוט את בני ישראל, ואמר כי זהו מרומו בצדרי רש"י ז"ל הנ"ל דיבר איתו משפט פי' כי דיבר ה' עם משה, כי הוא ראוי למשפט כלומר לשפוט את בני ישראל ואח"כ מפרש הטעם, על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה, פירוש, מאחר שהיה לך תקיפות דעת שכזו לדבר ולהקשות לפני "למה הרעותה לעם הזה" ע"כ ראוי אמת להיות שופט על עם בני ישראל.

(דברי מאיר)

וידבר אלוקים אל בושיה ויאמר אליו אני ה' (ו, ב).

יש להבין הענין אשר מפרשי התורה כבר עמדו עליו שפוחת עם שם אלוקים שרומנו על מדת דין וסיים בשם הוי' שרומנו לרחמים. וי"ל דהנה כשנצטונן בטענתו של משה רבינו אל השי"ת 'למה הרעותה לעם הזה' נתקשה להבין איך הריבז לומר כך אל אדון כל המעשים הטוב והמטיב, כשצדור שמה רבינו לא היה מהרהר חלילה אחר מידותיו של הקב"ה, וזה כלל גדול בצאמונה שאסור להקשות שום קושיה על השי"ת, רק זהו דרכם של דיקי אמת שצמנצם קשים כשצני ישראל סובלים מעול הגויים ומעול הגלויות יודעים שאין הזמן להצדיק את ההנהגה העליונה אלא לומר שאין זה מן הראוי לעשות כדבר הזה להעמיס על ישראל צרות ונסיונות למעלה מכח אנוש.

ולזה אמר וידבר אלוקים, כי בגין שאלת משה רבינו 'למה הרעותה לעם הזה' התעוררה עליו מידת הדין על שלא הצדיק את מעשה ה' ואת צרות בני ישראל אלא היה כמתרעם כלפי מעלה, אלא שמה רבינו היה מוכן לקבל על עצמו ולסבול את מידת הדין, ובלבד שייטיבו לבני ישראל ויקילו מצרותיהם. וכשנוכחו בשמים את מסירת נפשו של משה רבינו ואת השתתפותו בצער בני ישראל עד שמוכן להיות כפרתם התעורר מיד ויאמר אליו אני הוי' ללכת במידת הרחמים ולהושיע את בני ישראל.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק מלאנו זי"ע, שפע חיים חורשי' תשמ"ג)

וידבר אלוקים אל בושיה ויאמר אליו אני ה' (ו, ב).

הרה"ק רבי צדוק ממזיבון' אמר על הפסוק (תהילים עג, א) "אך טוב לישראל אלוקים לבני לבב", "אך טוב לישראל" כלפי כלל ישראל יתנהג ה' במידת הטוב והחסד, "אלוקים לבני לבב" כלומר עם צרי לבב יתנהג במידת הדין, "אלוקים" זוהי מידת הדין.

ומי הם צרי לבב שעימם יתנהג ה' במידת הדין? כגון אני ואחי בעל 'דגל מחנה אפרים'.

למלאות חסרונם, ואז "ונתנו איש כופר נפשו לה" היינו למקור את נפשך צעד ישראל.

וזהו "וידבר אלוקים אל משה" כי "וידבר" הוא לשון ההנהגה, דיבר אליו "אלוקים", כי קיבל עליו מסירות נפש צחי' אלוקים, ויאמר אליו אני ה' - מידת הרחמים (וזה"ק ח"א קעד.) להשפיע כל טוב על ישראל. וארא אל אברהם וגו' בקל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם' שדי הוא צחי' זימנא, כמ"ש (תגינה יב.) אני הוא שאמרתי לעולם די, אשר זה הענין הוא ציטול דינים. אמנם ושמי ה' לא נודעתי להם' כי לא היה ציכולתם להשפיע כמו משה רבינו ע"ה כל טוב לישראל וד"ל.

(עירין קדישין תניינא)

וידבר אלוקים אל בושיה ויאמר אליו אני ה' (ו, ב.).

הנה כתיב (משלי יב, כה) דאגה בלב איש ישיחנה, ואיתא בגמרא (יומא עה.) ח"א ישיחנה מדעתו וח"א ישיחנה לאחרים. וקשה למה כריך לספר היסורים לאחרים, כי מסתמא נשלח לו היסורים ולא לאחרים. אכן הענין הוא, דאם באו על האדם יסורים ח"ו ילך אלל הצדיק הדור ויספר לו, וכשהצדיק אינו יכול לסבול היסורים האלו, ע"כ כשמבקש מהש"ת שיסיר מאותו האיש היסורים, הקב"ה שומע לו ומסלק היסורים ממנו בכדי שלא יסבול הצדיק מהיסורים שיש לו מזה האדם.

וזהו פ"י הפסוק "וידבר אלוקים" היא מידת הדין, דהיינו האדם שיש לו יסורים, ילך אל משה' היינו הצדיק שהוא צחי' משה, לספר לפני הצדיק, ומה ימנא מזה "ויאמר אליו אני ה'", פ"י בשביל הצדיק יאמר אליו הש"ת "אני ה'" שהיא מידת הרחמים כדי שלא יסבול הצדיק יסורים שאינו כריך לסבול, לזה כריך להיות מידת הרחמים ולסלק היסורים ממנו.

(הרה"ק מרוזין צית ישראל)

וארא אל אברהם וכו' (ו, ג.).

ופי' רש"י וארא אל האבות. וכבר תמיה זו מפורסמת מה צעי רש"י בזה, ועיין צפ' בחוקותי צפ' וזכרתי את צריתי יעקב ושם תמנאנו, ועוד לאלהי מילין. ונ"ל שזה הי' כוונת רש"י בפירושו, כי היה קשה כי התוה"ק הוא נחמית, ומה צא הפסוק ללמדינו וארא אל אברהם.

וזה פירש רש"י וארא אל האבות, שיהיה גילוי הש"ת לאותם שמנדבים עצמם להש"ת, ואבות הוא לשון רצון כמו כי לא אבו. הגם שעדיין אינם עובדים להש"ת רק שיש להם רצון טוב, לזה יהיה להם ג"כ גילוי ית"ש

(אור לשמים)

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב (ו, ד.).

בעיר גדולה לא היו יכולים להשיג איזה רב להנהגת העיר, כופני שאנשי העיר היו רעים וחטאים לה', ושום גדול לא רצה לקבל עליו את עול ההנהגה שם, כזה עשו, העמידו על הבית עלמין מוצבות חרותות, פ"ג כו"ז הגאון בעל הטו"ז, פ"ג כו"ז הגאון בעל מוג"א, וכיוצא בהם, ויהי היום ונסע דרך שם רב אחד גדול הדור, והראו לו את כל המוצבות הנ"ל, ומיד קיבל מהם כתב רבנות.

לאחר זמן נתוודע הרב שהט"ז בלעמבערג, והמוג"א בקאליש, ויאמר לפרנסי העיר למה רימיתני, והשיבו לו, אין זו רבנות, כי בלעמבערג הם לומדים בספר הט"ז, הרי אין הט"ז קבור שם כי שפתותיו דובבות בקבר, וכן

ויאמר אליו אני ה' וארא אל אברהם וגו' בקל שדי (ו, ב-ג.) שמעתי שאל איש אחד את הצדיק מהר"מ מולאטשוב ז"ל מדוע מתנהג בהרחבה בעושר וכבוד כדרך הפרתמים, ומדוע אצו הרה"ק ר' יחזק מדרהאציטש ז"ע היה עני ופרנסתו מתוך הדוחק, והשיבו, השאלה היא התשובה, לאשר אצו הרה"ק היה צדוק וצמינר ולא נהנה מעולם הזה לזאת מהנכון שירשו צניו וזכותו שיהיה להם עושר וכבוד,

וזהו ויאמר אליו אני ה' היינו שאמר הקב"ה למשה שיתנהג עם צני ישראל צמידת הו"ה בהרחבה גדולה, המורה על זה שם הו"ה, והטעם הוא אשר "וארא אל אברהם וגו' בקל שדי" כי שם שדי מורה על צמנא, ויען כי האבות היו צמינר וצדוק, על כן מן הנכון שיתנהג עם צניו צמידת הרחמים ויהיה להם הרחבה גדולה. (עטרת ישועה)

וידבר אלוקים אל בושיה ויאמר אליו אני ה' (ו, ב.).

וצרש"י- דיבר אתו משפט. ולכאורה הצדק היה עם משה רבינו ע"ה, כי הוא היה שלוח מאת יוצר כל לקדש שמו ית' להוציא את בני ישראל מארץ מצרים, ולא די שלא היה קידוש ה' עוד היה נראה ח"ו כחילול השם, שהכזירו את עולם על ישראל.

אך ידוע כי הכל היה צורך צדבר למחר את הקץ, אשר קושי השעבוד השלים אותו, ובאם לא ילאו הדינים מקודם לא היו יכולים החסידים לזאת אחריהם, כידוע. וזה "וידבר אלוקים ויאמר אני ה'" ידוע אני צחי' מלכות דינא דמלכותא קדישא, הו"ה היינו רחמים, שנתמלא רחמים, ולכך הוכרחו הדינים לזאת תחילה.

(הרה"ק רבי חיים שמואל מחענטשין ז"ע)

וידבר אלוקים אל בושיה ויאמר אליו אני ה' (ו, ב.).

ע"ד מה שכתוב (איכה ג, לה) מפי עליון לא תלא הרעות. וזהו "וידבר אלוקים" שהיא מידת הדין הקשה "אל משה" היינו זה רק לגבי משה שהוא המקבל, "ויאמר אליו אני ה'" פ"י אלל מצדו הוא רק צחינת רחמים, כי מלפניו לא תלא הרעות ח"ו, אך כל טוב לבית ישראל, אמן נס"ו.

(ע"ק תניינא)

וידבר אלוקים אל בושיה וגו' (ו, ב.).

כי הנה ידוע שיש צדיק אשר עוסק תמיד ציטול דינים, ויש צדיק שעוסק תמיד בהמתקת הדינים. והצדיק אשר עוסק בהמתקת הדינים הוא מנהיג הדור, והוא מקבל קודם כל היסורים על עצמו, ואחר כך יש ציכולתו להמתיקן, ותרי מילי משמיה לא יהצינן ליה, ולכן מוכרח לקבל עליו היסורים, ואז יוכל להמתיקן. ולכן משה רבינו ע"ה אמר "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" והיה לו מסירות נפש צעד ישראל, לכן היה ציכולתו להמתיק כל הדינים.

וזהו ההפרש בין שאל המלך וצין דוד המלך ע"ה, כי שאל אמר (שמואל א טו, טו) אשר חמל העם על מיטב האלף, והשיבו לו שמואל אס אין ציכולתך למסור נפשך צעד ישראל, קרע ה' את ממלכת ישראל מעליך היום, ונתנה לרעך הטוב ממך (שם כה), וזה אשר דוד המלך ע"ה אמר (שם צ כד, יז) ואלה האלף מה עשו ותהי נא ידך צי וצבית אצו (עין יומא כג.).

וזהו ענין מה שכתוב (שמות ל, יב) כי תשא את ראש בני ישראל, אס תרצה להיות ראש ומנהיג הדור, אזי "לפקודיהם" קודם כריך אתה

הכונה "הרעק"א וכי, אבל כאן אין שום איש לומר בספריהם ונשכחו מלב, הרי בכאן הם קבורים.

וז"ש וז"א אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וכי, וברש"י אמר לו הקב"ה חבל על דאבדין ולא נושתיך, שדחתאונן ה' על נושה, על שאינו עושה כנועשה האבות,

וז"ש חבל על דאבדין וא"ת איך אני קורא למויתת צדיקים בלשון אבירה, לז"א ולא נושתיכחין אנשים שילכו בדרכיהם, וז"ש (ישעיה נז) הצדיק אבד, ולמה, כופני שאין איש שם על לב ללמוד כנועשיו הטובים, וחבן.

(שער בת רבים)

וישבי ה' ל'א גודעתי להם (ו, ג).

ואמרו חז"ל ע"ז, חבל על דאבדין ולא משתכחין. פירוש, חבל על האנשים שאומרים שהצדיקים נאבדו, ולא משתכחין, שלא נמאס עוד צדיקים, כי כשהצדיק הולך צל במקומו צדיק אחר.

(עקידת יצחק)

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו' (ו, ג).

וברש"י (לקמן פסוק ט) "אמר לו הקב"ה חבל על דאבדין ולא משתכחין", צדק נחום אפשר לפרש מאמר זה ש"על" מורה על בני עליה, כמאמר הכתוב (ש"ב כג, ה) "הגבר הוקם על", וכך הוא אומר: "חבל" - יש להתאונן, ש"על" היינו בני עליה, המה "דאבדין", ומאידך "ולא" - אלו שאינם ראויים ללום, "משכתחין" - דכמה וכמה איכא בשוקא.

(דרכות מהר"ם שיק)

וגם אני שמועתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מועבירים אותם (ו, ה).

וקשה להצין את לשון "וגם", הלא היא העיקר מה שצדקו בני ישראל אל ה', ועוד מה זה דבר חדש עתה והלא הרבה פעמים כבר היה מדבר הקב"ה עמו מגלות מצרים.

רק הנה איתא במדרש (שמו"ר כ"א, ה) ופרעה הקריב - הקריב ליצן של ישראל לאציהן שבשמים, כי ע"י הנרות הדומק והלחץ צדקו בני אל ה' ועשו תשובה מתוך הלחץ והדומק של פרעה, ואמרו בני ישראל לעצמם, מדוע נעשה תשובה מתוך הלחץ והדומק, הלא טוב כי נעשה תשובה מאהבה צתור צעל צתירה ולא צתורת הכרח מהנרות והלחץ.

וזה שאמר הקב"ה וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מועבירים אותם, על שהמצרים מציאים אותם להיות עבדי ה', ויותר טוב לעבוד את ה' מתוך אהבה ולא מתוך לחץ ודומק.

(הרה"ק מאפטא, מנחם ישועות)

ואזכור את בריתי (ו, ה)

אמרו חז"ל (ברכות ה, א) נאמר ברית צמלח ונאמר ברית ציסורין מה ברית האמורה צמלח מלח ממתק את הבשר, אף ברית האמור ציסורין, יסורין ממרקין עוונותיו של אדם.

אמר הרה"ק רבי מנדלי מרימנוב ז"ל, דכמו צמלח הגם שהוא ממתק את הבשר, כרם, אם שמים הרבה מדי הבשר נהיה מלוח ומאבד את טעמו. כמו כן יסורין אף דקלם יסורין ממרקין עוונותיו של אדם, אם היסורין יותר מדי, זה כבר מאבד את המטרה.

וזה כוונת הכתוב 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מועבירים אותם' שמשעבדים בהם יתר על המידה, 'ואזכור את בריתי', שלא יהיה כבשר שנמלח יותר מדי.

וגם אני שמועתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מועבירים אותם ואזכור את בריתי (ו, ה).

הרצ הקדוש מוהר"ר שמשון מאפטוראפאלי ז"ל הי"ד אמר לפרש הכתוב (שמות ו, ה) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מועבירים אותם ואזכור את בריתי. להנה בגמרא (ברכות דף ה' ע"א) יליף ר' יוחנן דיסורין ממרקין עוונותיו של אדם מקל וחומר משן ועין מה שן ועין שהן אחד מאבדיו של אדם עבד יוצא צהן לחירות יסורין שממרקין כל גופו של אדם על אחת כמה וכמה, וריש לקיש אמר נאמר ברית צמלח ונאמר ברית ציסורין מה ברית האמור צמלח, מלח ממתק את הבשר, אף ברית האמור ציסורין, יסורין ממרקין כל עוונותיו של אדם.

והחילוק בין ר' יוחנן לר"ל יהי, דלר' יוחנן דוקא כשהיסורים באים בידי שמים אז הם ממרקין, כמו גבי שן ועין הוא דוקא כשהצב צו רצו אצל אדם חצלוהו אחרים לא יצא לחירות ה"נ אם היסורים באים על ידי אחרים אינם מועילים, אצל לר"ל דיליף מגז"ש מה מלח ממתקת את הבשר ואין חילוק אם בעצמו מולח או על ידי אחרים מ"מ הבשר נמתקת, כן היסורין מ"מ הם ממרקין.

ואמר דר' יוחנן אזיל לשיטתו דאמרינן בגמרא (תגינה דף ה' ע"א) ר' יוחנן כי מטא להאי קרא צבי (דברים ל"ב) והי' כי תמלאן אותו רעות רבות ורעות, עבד שרצו ממלא לו רעות ורעות כלום תקנה יש לו, הכוונה כי אם ממלא לו על ידי אחרים אז אין לו תקנה, כי אין ממרקין רק בצאים בידי שמים.

וזה פירוש הפסוק, וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מועבירים אותם, שהיסורין באים על ידי אחרים, וא"כ אין ממרקין כי דיו לצא מן הדין להיות כנדון, על כן ואזכור את בריתי היינו הלימוד של ריש לקיש, נאמר ברית צמלח, ואז ממרקין כל עוונותיו אף שהם על ידי אחרים, ודפח"ח.

(קדושת ציון (פאנוב) ח"ב, ע' כ"ט)

וגם אני שמועתי את נאקת בני ישראל (ו, ה).

עשיר אחד נכנס פעם אצל החתם סופר והתלונן בפניו על מוצנו ואמר לו כי לאחרונה הגיעו עסקיו למבוכה ובאו עליו בעלי חובות וכי הוא עומד להתנווטט והוא זקוק לברכתו של הרב. אמר לו הרב, גם אני שמועתי שאחיד הוא עני מרוד ומטופל בנושפחה גדולה ואיך תנוך בו כל עיקר למרות מוצקותו הקשה. תמוה הסוחר, הן סיפרתי לרב על מוצני הקשה ואיך אוכל בניצני זה עוד לתנוך באחרים. השיב לו החת"ס הנה בפרשת וז"א נאמר 'וגם אני שמועתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מועבירים אותם' לכאורה מלת 'וגם' היא מיותרת ומה היא באה לרבות, אלא ללמדנו שבשעה שבני ישראל נאנקו תחת עול שעבוד מצרים חוץ מזהצער שהיה על עצמנו הוא שמוע גם את האנחה של אחיו וכאב את כאבו, ובשכר זה גם השי"ת שמוע את נאקתם והוציאם מועבדות לחירות.

(בפי ישרים)

וגם אני שמועתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מועבירים אותם ואזכור את בריתי (ו, ה).

לכאורה מושנוע שלכן זכר הקב"ה את הברית לפי ששמוע את נאקתם. והוא תנוה, שהרי בלאו הכי היה צריך לזכור ברית אבות מופאת עצם ההבטחה שהבטיח להם.

וגראה להסביר הפסוק על פי מושל, לבן שחטא לאביו וגרשו מביתו והלך והתאכסן בית איש זר אשר אכל שם על שלחנו ימים רבים. והנה האב היה מוצפה בכל יום שייצק הבן אליו ויתחנן לו למוען יוכל להשיבו, אבל הבן היה נער חסר לב ולא הבין רצון אביו. אביו כן ביקש מואיש הזר הנ"ל שיתחיל לצער את בנו ויציק לו, ויהיה מוכרח לצעוק אליו לעזרה. וכן היה,

שכאשר היה צר לו נואד בא אל אביו בצעקה בכי ותחנונים, ותיכף השיבו אל ביתו בשמחה רבה. והנה נובן לכל שלא כופני צעקתו השיבו אביו, רק כופני אהבתו אליו. והצעקה היתה רק הסרת כוונתו.

וזוהו גם כן ענין הכתוב כאן, כי באבות השתוקק הקב"ה כביכול בכל עת ורגע לקיים הבטחתו לאבות, אלא שהמותין על צעקתם של ישראל, ובראותו שיתארכו הימים ולא יצעקו נתן בלב פרעה להכביד עולו עליהם בגזירות קשות ועבודת פרך עד שהיו כווכחים לצעוק. ואמר, שכאשר אך שמוע את נאקתם ישמועתי את נאקת בני ישראל וגו' זכר תיכף את חברית אשר השתוקק זה כבר לקיימו נפאת הבטחתו לאבות.

(ארון עדות)

ולא שובעו אל משה במוקצר רוזו ומועבודה קשה (ו, ט).
[פ"א צליל ש"ק פ' וארא חזר מחדרו לבית המדרש, ולעק בקול רם:] ולא שמוע אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, ונגע לייט מיינין אז זיי זענין ווייט חלילה פון רעצין אין פין השי"ת -] אזרכים חסידים חושבים שהם ח"ו רחוקים מהרצי שלהם ומהשי"ת אזבל טועים הם כי "ווי העמודים" (שמות נח, יא) זיי זענין באמת אנגיהעקלט אין אנגיקניפ אין זייער רעצין -] הם באמת מקושרים ומחוצרים ברצם] "וחשוקיהם כסף" אין זיי האצן חשק און רצון לו עבודת השי"ת -] ויש להם חשק ורצון לעבודת השי"ת.

(ליקוטי הרי"ם)

ולא שובעו אל משה במוקצר רוזו ומועבודה קשה (ו, ט).
לכאורה קשה, הרי כתוב (ד, נח) "ויאמן העם", אלא הכוונה שבני ישראל לא רצו לקבל אמונה הצאה ע"י קוצר רוחם ועבודה קשה ששעבדם פרעה, אלא רצו באמונה מתוך הרחבת הדעת וכ"ט, וזה שנאמר: "ולא שמוע אל משה" לא רצו לקבל האמונה מפי משה, "מקוצר רוח ומעבודה קשה" משום שצאה באופן כזה של קוצר רוח ועבודה קשה, והם רצו אמונה הצאה ע"י השפעת כל טוב.

(מקור ציון)

וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שובעו אלי ויאך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים (ו, יב).

קודם פטירתו אמר (הרה"ק מרוזין ז"ע): הגאולה האמתית אינה יכולה להיות רק ע"י אמונה באמת, והגאולה ממזרים ג"כ לא היתה רק ע"י אמונה באמת (עיין מכילתא בשלח ב, ו).

וזה כשאמר הקב"ה למשה שיזיח את בני ישראל ממזרים, השיב משה "הן בני ישראל לא שמוע אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים". והרבה פליאות יש בזה צחצוח משה אל השי"ת, רק שהפירוש הוא, שכך אמר משה, "הן בני ישראל לא שמוע אלי" ואיך זה יכול להיות שישמעני פרעה, הגם שצדאי האמין שישמעני פרעה, כי הלא אחת משלח אותי אליו, רק העיכוז שלי הוא מפני "ואני ערל שפתיים" מלהתפלל עוד צעד בני ישראל כי הן לא שמוע אלי, אזל כשכתוב (ד, נח) "ויאמן העם", אז היתה הגאולה בשלימות. (כרם בית ישראל)

הן בני ישראל לא שובעו אלי ואיך ישמעני וגו' (ו, יב) ונ"ל דבגלות ממזרים מנינו ולא שמוע אל משה וכו' [שמות ו, ט] וגם אמרו לו מי שמך לאיש שר ושופט עלינו וכו' [שמות ב, יד] וגם אלל אהרן מנינו כן ביחזקאל (כ', טז) ואומר אליהם איש שיקוצי עיניו השליכו ובגילולי מזרים אל תטמאו ופרש"י אהרן יבא

להם נבואה זו, וכתוב בתרייה וימרו כי ולא אזו שמוע אלי, איש את שיקוצי עיניהם לא השליכו, ואת גילולי מזרים לא עזבו וכו', ראינו מזה שלא קבלו דעת תורה של חכמי תורה האמתיים, רועי ישראל הנאמנים, משה ואהרן, רק כולם רצו לעשות הכל על דעת עצמם, וכמו שמנינו צמדרש [שמו"ר ה, יז], מוצא צפרש"י, על הכתוב ואחר באו משה ואהרן, עד שנשמטו כולם קודם שהגיעו לפלגין וכו' ולא רצו ללכת אחר דעתם הקדושה, וזה גרם כל השעבוד הקשה והגלות המר ממזרים.

וזה שאמר מרע"ה (שמות ו, יב) הן בני לא שמוע אלי, ואיך ישמעני פרעה, ואני ערל שפתיים, והנה דרשו חז"ל (ב"מ פה) מן הכתוב אם תזיח יקר מוולל כפי תהי', לדריק גזר והקצ"ה מקיים, אזל נ"ל שזה דוקא מדה כנגד מדה לישראל עם קדוש, שהם סרים למשמעתם של חכמי התורה, ומצטלים דעתם נגד דעת תוה"ק, וככל היוצא מפייהם יעשו, לכן יש גם כח להצדיקים לבטל מישאל כל גזירות קשות ורעות, ושומעים לאמרי פיהם גם צשמים, אזל אס ח"ו צניי אינם מאזינים לציווי הצדיקים, אז גם צשמים אין שומעין להם, ואין להם כח של כפי תהי', וזה שאמר מרע"ה הן בני לא שמוע אלי ואיך ישמעני פרעה, דאס צניי אינם סרים למשמעתי אז איך אוכל לבטל הגזירות מעליהם, ואני ערל שפתיים, דאז אין לי הכח של כפי תהי' לפעול צמאמר פי ע"ד דריק גזר והקצ"ה מקיים והבן.

(כ"ק אדמו"ר הגה"ק מלאנו ז"ע, שפע חיים מכתבי תורה, מתוך מכתב לחג הפסח תשכ"ב)

הן בני ישראל לא שובעו אלי ואיך ישמעני וגו' (ו, יב) ...האדם כמו שהוא מאמין כך יכול אדם להמשיך אליו כל הטובות וכל הברכות מן המקור, והוא דבר עמוק, וכמו שאמרו (ילקוט שמעוני בשלח ר"מ) שלא נגאלו ישראל אלא בשביל אמונה.

לזה אמר משה (שמות ו, יב) הן בני ישראל לא שמוע אלי ואיך ישמעני פרעה. והוא פלא, משה רע"ה אדון הנביאים אמר לכביכול צ"ה איך ישמעני פרעה, דבדאי ידע היטב שכביכול צ"ה הוא הכל יכול וישמע פרעה צ"כ וישלח את בני ישראל.

וזה שאמר ואיך ישמעני פרעה, כונתו היה בזה שאמרו שלא נגאלו ישראל אלא בשביל האמונה, ומקוצר רוח ועבודה קשה כתיב ולא שמוע אל משה, לזה אמר הן בני ישראל לא שמוע אלי ואיך ישמעני פרעה, והוא בלתי אפשר שישלח מנד שהגאולה הוא בזכות האמונה וכמו שאמר רבי ז"ל (המגיד מולאטשוב ז"ע), והם לא יאמינו לי ואיך ישמע אלי פרעה שישלח, ואני ערל שפתיים שאין לי כורך לדבר אל פרעה, כי זאת ידע שפרעה צדאי ישלחם בעל כרחו וישמע תיכף, אך באופן זה כשישראל יאמינו לי וישמעו אלי, ישמע אלי פרעה צדאי. אזל כמ"ש שהם לא האמינו לי ולא שמוע אלי, איך יכול להיות שישמע פרעה, דהוא בלתי אפשר וד"ל.

ורצונו היה שכביכול צ"ה ישפיע לבני ישראל אמונה שלימה שיאמינו שיזיח אותם מארץ מזרים וממילא ישמע אלי פרעה והבן.

(אור יתק, פרשת נח)

וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה בלך מצרים (ו, יג) מפרש רש"י צום עליו לחלוק לו כבוד בדבריהם. לכאורה תנווה לחבון, מדוע עליהם לנהוג כבוד בפרעה הרשע אחר כל כזה שעולל לישראל.

מבאר החתם סופר (מהדורת הגר"י שטרן) כי רצתו להזהירם שלא יבזוהו, כי על ידי הבזיונות יכולים עוונותיו להתכפר ולא יוכל להעניש בעשרת המכות. פלא והפלא, פרעה הרשע עם כל רשעותו, אם יקבל בזיונות יוכל להתכפר לו ולא יענש...

הה"צ ר"א בידרמן שליט"א קישר לזה מועשה שהיה עם הרה"צ ר' שלומיקה מזוועהל זצ"ל. במלחמת השחרור כאשר ירושלים ע"ה"ק היתה מופגזת ימים וילות, בשכונת בית ישראל בירושלים, שהו בני האיזור במקלט, היתה ביניהם אישה שכונה יענטע די כושוגינע, אישה שהיתה מקוללת כל הזמן, ודא עקא, שידעה בדיוק את הנעשה בכל בית, וידעה על מזה לקלל. בכל עת של הפוגה קלה נורעם הפגזים, החלה להנטיר את גידופיה. היא ישבה עמום במקלט זמן רב ולא נתנה ליושבים שם מנוח, והם חפצו לשלחה למקלט אחר. כופני הכבוד החליטו לשאול את הרה"צ ר' גדליה כושה מזוועהל שהיה שם. השיב להם, כי הם יכולים לעשות כרצונם, אבל אמר, דער טאטע זכרונו לברכה (הרה"ק רבי שלומיקה מזוועהל ז"ע) האט געזאגט אז מיט בזיונות קען מען אפקומען דאס טויט (אבי ז"ל אמר שבבזיונות יכולים להינצל ממותה)

והוסיף מוהרג"מ לספר להם מועשה שהיה אצל אביו הרה"צ ר' שלומיקה. בתו של הרבי היתה חולנית, ובנוצב בריאותה חום גבוה היה סכנת נפשות בעבודה. יום אחד חלתה בחום גבוה, והרופאים התייאשו ממונה ואמרו שישעוניה ספורות. רבי שלומיקה התעטף בעליו ויצא את הבית, פנה לשוק לתבוע השכירות על חנות ששכרה אישה מוהתלמוד תורה. היא שפכה את טענותיה עליו בחירוף וגידופין, וחלק מוהנוכחים במקום צידו לטובתה, וכך התפתחה במקום מוהזוה, ורבי שלומיקה לא ענה מואומה. רבי שלומיקה שב לביתו בשמחה, הוא השיג מזה שביקש, בזיונות לכפרה ולרפואה. תוך שעות נוספר חלה הטבה במוצבה, החום ירד, ויצאה מכלל סכנה.

עברו תקופה ושוב חלתה הבת בחום גבוה, רבי שלומיקה יצא לרחוב וניסה להשיג את ה'סחורה', אולם הפעם לא הצליח, ושב לביתו בצער, בהבינו שאפסה כל תקוה, ואכן הבת נפטרה. סיים רבי גדליה מושה: רואים אתם כי על ידי בזיונות אפשר להציל חיים (יסוד צדיק עכו"ס).

(גדיל תורה)

כי ידבר אליכם פרעה תנו לכם מופת (ו, ט).

הנה מלת 'לכם' אינו מדוקדק, 'תנו לי' היה לו לומר, שזודאי רצה פרע' שימנו לו מופת. ועוד יש לדקדק, אחר שהראו לפנינו מופת שהמטה נהפך למנין ויעשו גם המרטומים כן, מה היה לרין פרעה חיזוק הלז כמ"ש ויחזק לב פרעה, הלא ממילא מאחר שראה שגם המרטומים עשו כן אין לרין חיזוק לזה.

אך נראה פשוט, דהנה האדם המלומד צניסם שהשי"ת עושה לו נס בכל עת, אזי הוא תמיד חידוש ונפלא צעיניו הגם שרואה שהשי"ת עושה לו תמיד ניסים אעפ"כ הוא מפליא הדבר לחידוש גדול. אבל העושה דבר חידוש פעם אחד ע"י כישוף וכדומה, אזי בפעם שנית אין חידוש צעיניו לבלום מאחר שעשה צעמנו פעם אחד.

וזה שאמר השי"ת ז"ה, כי ידבר אליכם פרעה תנו לכם מופת, פי' שתעשו מופת מזה שגם לכם יהיה למופת ולחידוש, זה יהיה ודאי דבר ה'. ולכן כתיב וישלך אהרן את מטבו לפני פרעה ולפני עבדיו. וגזי מרטומים כתיב ויעשו גם הם צלטיהם כן ולא כתיב לפני פרעה, משום דהשלכת מטה אהרן היה חידוש לפני פרעה שהצין שהוא דבר ה' מחמת שראה שגם צעיני משה ואהרן היה לחידוש, אבל במרטומים לא היה שום חידוש לא להם ולא לפרעה, כי ידעו שעושים ע"י שטומיהם ולכן נאמר שפיר ויחזק לב פרעה

שהיה לרין חיזוק הלז, כי הצין שאין זהם ממש ואעפ"כ היה מחזק את לבו.

וזהו 'צשרתי לך צקהל רב' ר"ל כשאני מצטרף לזה דבר חידוש צקהל רב. אעפ"כ זהו הדבר הזה 'הנה שפתי לא אכלא' מלשבת ולהודות על הדבר הגדול, אף שאני מלומד צכך, וזה הוא מחמת שזה דבר ה', וקל להצין.

(נעם אלימלך)

כי ידבר אליכם פרעה תנו לכם מופת וגו' (ו, ט).

שמעתי ממנו"ה ישראל הלוי נ"י צסם הנדיק דאפטא ז"ל: דקשה מהו הלשון תנו 'לכם'. אף הענין כי משה ואהרן ידעו עומק כוונת פרעה ראש סט"א, אשר יקטרג ויאמר אין אפשר [שישראל ראויים לגאולה] הלא הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז, כקטרוג שהיה צקריעת ים סוף (עין זיה"ק צסלמ קע:). ועל כן צודאי יצקש ויאמר להם תנו לי אות ומופת - סימן לדקת דצריכס [וכלשון חז"ל (מנדבאר פ"ב) "מן סימן לדצריך"].

ועל זה אמר להם השי"ת: כי ידבר אליכם פרעה לאמר תנו 'לכם' [כלומר עצורכם] מופת [או סימן שאתם ראויים לכך]. ואמרת, אל אהרן קח את מנך והשלך לפני פרעה יהי למנין [וצזה יוכלו לסמור טענותיו] כי הרי לפניו 'מטה' דומם, ואין צו י"ה"ר, ושם הקדוש תקוק עליו, עם כל זה כשנפול לפני פרעה ראש סט"א, נעשה 'למנין' שהוא שורש ראש סט"א רח"ל. על אחת כמה וכמה בני ישראל אשר הם צצחי' 'רצוננו לעשות רצונך'. ואך כמו שנאמר (מסילס קו, לה) וימערנו צגויס וילמדו מעשיהם, וערות מרסם גורם לכך, מה שאין כן אס ילאו ממנרסם ויהיו ראשים ומנהיגים כוקני ישראל אמיתיים, אז יוכח לעין כל מה צין ישראל למנרסם.

(מורת יחיאל)

תנו לכם מופת ואמרת אל אהרן קוז את בוטך והשלך לפני פרעה יהי למנין (ו, ט).

מודקדקים המפורשים מזה הלשון יתנו לכם מופת, ועוד, מודוע ציוס להמתין שפרעה יבקש מופת, ומודוע עשה המופת דוקא בתנין, ולא במין מוזיק אחר דוב או ארי.

בספר נפלאות התפארת שלמה (את סט ע"ג) מובאר הכתובים על פי מועשה שהיה.

בזמן שהפולגים מרדו בשלטון הרוסי, תפסו המורדים באיזור רדומסק יהודי שהיה גביר וחסיד נכבד, בתואנה שסירב לתת להם מזון, ורצו לדונן בעונש מוות. בני המושפחה הגיעו להרה"ק בעל תפארת שלמה בבכיות, שאביהם נתפס וחייב תלויים בחוט השערה. הרגיעם הרבי ואמר, אל תדאגו, הם לא ימותוהו, כל הענין יסתדר בכסף בלבד, וציוס שילכו לדבר עם ראש המורדים. המפקד קיבלם בסבר פנים יפות, ואמר: הגביר הזה הוא פושע, שלא נתן לחיילים מזון, ועל כן יקנס בשלשים אלף זהובים. בני המושפחה מיהרו להביא את הכסף, והצילו את אביהם ממוות. אחר ששחרר, מיהרו לברר לרבי כי ברכתו התקיימה, והחסיד נפדה בשלשים אלף זהובים. ענה הרבי ואמר: היתכן לקחת מנך כסף כה רב, לא ולא, דע את אשר אני אומר אליך, את הכסף לא תפסיד, אתה תקבלו בחזרה. הם קבלו את דבריו בפליאה, מי יחן להוציא מידי המורדים את שללם. כעבור זמן, התגברה המושלה הרוסית על המורדים, והם נענישו בכיות מיונות, ושללם נלקח מוהם. בין חפציהם נמצאו מומונים שלשים אלף זהובים, וכן מוצאו כתוב שכסף זה נלקח כקנס מואותו גביר. שלחו לקראו והשיבו לו את כל כספו.

בני מושפחתו נזכרו בדברי הרבי והשתוממו לראות כי לא נפל מדבריו ארצה. בהגיעם מוהרה לרבי לברר על המופת שהתקיים בפרסום, גער

בהם ואמר: לכו לדרככם, מזה תבואו אלי לבלבל את ראשי ולספר מופתים מונגי, יהא לכם מופת, עוד פעם מופת, ופטרם לביתם בנזיפה. אחד המוקרבים העזי לשיאול, ילמדנו רבינו, הלא אירע כאן באמת מופת ונס, הן בתחילה שניצל מנוות כדברים שהבטחתם שיפטרם בכסף בלבד, והן לבסוף שקיבלו את כל הכסף בחזרה. ומדוע לא יספרו את המופת להראות גודל כח הצדיקים. מדוע גערתם בם ושלחתם בנזיפה.

השיבו הרבי, יפה שאלת, הגה אספר לך מעשה נורא מוהבעש"ט זצ"ל: פעם הפציר הבעש"ט ז"ע באחד מגדולי תלמידיו, הרב הקדוש ר' מיכיל ז"ל (המגיד מוולוז'שוב) להענות לבקשת בני עיר חשובה, ולקבל הרבנות בעירם, ולא רצה. גער בו הבעש"ט ואמר, היתכן שמוציעים לך אפשרות לשבת לעסוק במנוחה על התורה ועל העבודה, והגך מסרב. רואה אני שאינך חפץ לעסוק בתורה. עד שכעס עליו הבעש"ט, ואמר לו, אם לא תשמעו לדברי אלה, אבדת עולמך בזה ובבא. השיב לו אף אם אאבד חיי את שני העולמות לא אעשה שקר בנפשי ולא אקבל שררת הרבנות עלי, אשר לא נכון לי. ענהו הבעש"ט בשמחה, ברוך אתה לה' וברוך טעמך, זכאי חלקך בג"ע כאשר לא נכנס בלבך מחשבת התנשאות על כל דברי אלה, כי אך לנסותך באתי לדעת את אשר בלבבך להטיבך באחריתך. (מובא גם בתפארת שלמה פי דברים).

סיים הרבי ואמר, דע כי גם איצ' גדולי הצדיקים יש נסיגות כעין זה, גותגים להם גון השמים כוחות לעשות מופתים ואותות, והכל רצים אחריהם, וזאת לנסיון לראות אם ייטב לבו עליו, ויגבה לבו ויתגאה ויתרשל מועבודת הבורא. אולם נוי חכם ויבין זאת, לשכנור את נפשו מלהלכד ברשת הגאווה לבלתי רום לבבו מואחיו, ואז טוב לו בזה ובבא. לפי זה יתבאר הפסוקים כמין חומר, מזה הלשון יתנו לכם מופת, ועוד מדוע צינם להמתין שפרעה יבקש מופת. פרעה הרשע ידע שאם יעליח להכניס בנושה ואהרן הרהור גאווה לא יוכלו לגאול את ישראל. כי ברגע שהתקיים זיאנחו בנ"י... וזיעוקו, מיד זיתעל שועתם! לכן ביקש יתנו לכם מופת, לכם דווקא, שתרגישו בעצמכם שאתם בעלי מופת. ולכך צינה השי"ת לעשות המופת בתנן, להזכיר שהוא הנחש הקדמוני שהכשיל את חוה ע"י שהביאה לידי גאווה באמרו יחיייתם כאלקים, שתהיו בוראי עולמות, כנ"יש חז"ל, כבעלי מופתים ואותות. על כן תעשו גון המטה תנן ונחש, להזכירכם שלא תבואו להרהור גאווה על ידי האותות.

(גדיל תורה)

ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים (ו, ב).

הנה ראשית המחשבה כשאדם קס ממטמו צדוקר כריך לידצק להשי"ת צדיקות המוחין בגדלות הצורה ובשפלות עצמו, וממילא צמר המחלת היום כל היום גרירא, וצנקיל לו לעצוד השי"ת, וזה אמרו ותעל הצפרדע, חיצת צפרדע נחלקת לשתי חיצות צפר דיעה, פי' כשיחקשר להשי"ת מחשבתו ראשונה צפרא, אז ותכס את כל ארץ מצרים, פי' הוא מכסה את כל הארציות וגשמיות, וכל מיצר יס הינו הקליפות והספ"א שנקראים מצרים כוודע.

רק אל יסף פרעה התל וגו' (ו, כה).

י"ל ע"פ מה ששמעתי צסס הגה"ק איש אלקים מהר"ר מנחם מענדל ז"ע מרימנוב, כי מידת הלינות היא המידה היותר גרוע רח"ל להכחיש האמונה, והכל עושין צדק לזנות, וזהו לא היה צפרעה, כי אם היה זאת צפרעה לא היה מועילים לו גם העשר מכות, כי היה מעביר ומחליש ומכחיש הכל ע"פ לינות עד כאן שמעתי, וצאמת מלינו צפרעה ומצרים כל המידות רעות, תאות מצרים וערות הארץ, ומידת הגאות, כמ"ש צמחצרת הקודש מכתבי האר"ז"ל ע"פ (יחזקאל כט, ג) שאמר פרעה לי יאורי ואני עשייתי, אך מידת הלינות לא מלינו אלנו כנ"ל, ולכאורה יש לתמוה דהא מלינו שאמר משה רבינו צוה: רק אל יסף פרעה התל, שהיינו ג"כ

צדק לזנות, אך י"ל דהכוונה שאמרו כי כל המידות רעות יש לך, רק אל יסף פרעה, חטא על פשעיו, התל, שעל כל פנים מידת הלינות לא יהיה צו, וזהו לא יוסף על עוונותיו שיש צו.

(חיים ושלום מונקאטש)

ויצא משיה בעם פרעה ויעתר אל ה' (ו, כו),

הרבי ר' צוים ז"ל פירש הטעם שהוצרך משה להתפלל צעד פרעה, אף שהיה רק שליח אליו, כי צדצר הזה נטצע צטצע שיתנהג טצע העולם על פי הצדיקים (ע"י קול שמחה). ויש לומר עוד, כי השי"ת מסר צכך הכח לצדיקים שיוכלו לצטל גורות כלל ישראל, כי אם מפרעה הרשע יכל משה להסיר המכות, על אחת כמה וכמה שצכח הצדיקים להסיר ולצטל מכה מעל איש ישראל.

(ליקוטי הר"ם).

וישלוז פרעה והגה לא מות במקנה ישראל עד אוזר ויכבד לב פרעה וכו' (ט, ז)

להצין למה מספר לנו התורה השליחות של פרעה, ולכאורה מיותר דהא כמיצ מקודם וממקנה צני ישראל לא מת אחד. אולם כאן מלמדת אותנו המה"ק האיך להשכיל צעצודת השי"ת והאיך לנצח את היצר. שדרך היצר להראות על טמא טהור, ומראה לו פנים וכל אופן דה יתמר שצעולם. אמנס האדם שיודע שצדצר הזה יש דה איסור, אף שאין צו שום דה טענה ואופן לנצח צוה ולהתווכח עם יצרו, ע"כ"ז יעמוד עצמו צעקשנות לצד ויאמר עם כל האופנים לא אחפון צדצר הזה.

וזה לנו למדין אותו מפרעה הרשע דהנה צמכה זו לא הי' לו עוד שום דה ואופן לדחות עוד, כי ראה צעיניו וצחוש את המראה גדול הזה, כי שלח בכל גבול מצרים והתודע לו צצירור שלא מת ממקנה ישראל עד אחד, עכ"ז ויכדד לצ פרעה צלי שום טענה ומענה. קן את זה לעומת זה צעצודת השי"ת כנגד יצה"ר ר"ל.

(שרש יעקב).

העתירו אל ה' רוב מוהיות קולות אלקים וברד וגו', ויאמר אליו משיה וגו' ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלקים (ט, כו-כז).

פרוש דהנה פרעה אמר ורצ מהיות קולות אלקים וברד, לפי שפרעה כאשר ראה קולות אלקים וברד, פחד צלצבו ואחזתו רעדה, כמאמר חז"ל (צרכות נט). לא נצראו רעמים אלא לפשט עקמימות צלצב. חצצ צעצמו שהגיע לקצת מדרגת יראת אלקים, וכבר הוציא ה' ית' מחשבתו אל הפועל. כי זה הוא מדרך הכסילים, צהשיגו מעט צדעת ויראה, חושצ שכצר עלה למדרגה גדולה, ולא ידע כי נצער הוא מדעת, ולכן אמר "ורצ מהיות קולות אלקים" מול זה השיצ לו משה רבינו "ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלקים" עדיין אינכם יראים מפני ה' ית', ודו"ק.

והזוטה והכסמות לא נכו כי אפילוה הגה (ט, לב).

מעשה צאחד שחלה רח"ל, ונסע להרה"ק מהר"א ז"ל מוודיטשוב לשצת פ' וארא, אמר והחטה והכוסמת לא נכו כי אפילוה הנה, חטה צגימ' כ"צ, רומז לכ"צ אותיות התורה (פי' וזה"ק צק קפ"ח ע"צ) כסמת אותיות מסכת, היינו מי שלומד תורה שצכצב ותורה שצב"פ, לא נכו, לא יהיה מוכה ציסורין, כי אפילוה הנה, ואדרבה פלאי פלאות יהיה נעשה לו.

הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע

תק"ה - ד' שבט תקס"ז

הרה"ק רבי משה יהודא לייב מסאסוב זי"ע נולד בערך בשנת תק"ה, לאביו הגאון המפ"ר רבי יעקב מבראד זצ"ל, בן הגאון המפ"ר בדורו רבי יוסף יוסקא אב"ד פודקמין זצ"ל בעמ"ח ספר אהל יוסף שנרפס בק"ק אלעקסניץ, ושם אמו של הרה"ק מסאסוב היתה מרת רבקה ע"ה.

היה תלמיד מובהק לר"ר שמעלקא מניקלשבורג זי"ע, שלוש עשרה שנה למד אצלו, וכן נסע אצל הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע.

רבי משה לייב נתפרסם כאביר הרועים, גדול בתורה, צדיק קדוש וטהור, איש פלא, מפורסם בעולם לאוהב ישראל, אבי יתומים ופודה שבויים.

כל ימיו היה בעל יסורים, ועם זאת הי' מכתת רגליו תמיד עבור פדיון שבויים וקירוב רחוקים וכו', דרכו היתה עבודת ה' בשמחה ובריקודים. ותלמידו הרה"ק בעל "עטרת צבי" מזידיטשוב העיד עליו את הפסוק: "בים דרכך ושבילך במים רבים ועקבותיך לא נודעו".

גדולה היתה אהבתו לבריות. גידל יתומים בביתו, טיפל בהם ודאג לצרכיהם. מפורסמת אמרתו: כי מי שאינו מוכן למצוץ את המוגלה מפצעו של ילד יהודי, לא הגיע למידת אהבת ישראל. אמרו עליו על רבי משה לייב, כי מימיו לא הקדימו איש לשלום, ובכל יום אחר התפילה עבר על יד בתייהם של אלמנות העיר ובירכך בצפרא טבא. גם צדיקי דורו באו ללמוד אצלו מידת אהבת ישראל.

הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע נתבקש לישיבה של מעלה ביום ד' שבט תקס"ז בן ס"ב שנה, ומנו"כ בסאסוב

השאר אחריו בנו מ"מ הרה"צ רבי יקותיאל שמעלקא מסאסוב, בתו הצדקת מרת פסיה לאה ע"ה אשת הרה"ק רבי דוד הגר מזאבלטוב זי"ע בעל "צמח דוד" (בן הרה"ק רבי מנחם מענדיל מקאסוב זי"ע בעל "אהבת שלום" ובתו חיה טעמעריל ע"ה נפטרה על פניו, ונרפס ממנו ספר "חדושי הרמ"ל" ג"ח (בכרך אחד).

מתלמידיו הקדושים הנודעים בעולם

(א) הרה"ק היהודי הקדוש מפרשיסחא זי"ע, (ב) הרה"ק הרב רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע, (ג) הרה"ק הרב רבי מנחם מענדיל מקאסוב זי"ע, (ד) הרה"ק הרב רבי אברהם דוד מבוטשאטש זי"ע, (ה) הרה"ג רבי משה חיים אפרים אב בית דין קהילת קאליש גאון עולם וצדיק גדול מחותנו של הגאון הקדוש מברדיטשוב, (ו) הרה"ק הרב רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע

הרב הקדוש רבי צבי הירש ז"ל מזידיטשוב כותב להפאחטרים מזראוונא, בזה הלשון, ידוע תדעו אשר אכתוב ואכתת רגלי אל צדיקי הדור הקרובים והרחוקים כמו לכבוד מורי ורבי הקדוש המגיד מקאזניץ ומורי ורבי מורי מלובלין ומורי מורי הרב מנדל מרימנוב וכו' ובעזרת השם יתברך יש לנו שלוחים לשלוח לגן עדן אל כבוד אדוני מורי ורבי מורי הרב רבי משה לייב מסאסוב עכ"ל (עשר צחצחות)

שמעתי מרבינו (הרה"ק בעל "מנחת אלעזר" ממונקאטש זצוק"ל) בעת שסיפר פעם אחת מעניני היסורים שקיבל על עצמו הקדוש הר' משה לייב מסאסוב זי"ע מידי שנה בשנה, שהתנהג בזה ממש כמבואר אצל התנא רבי אלעזר ברבי שמעון בבבא מציעא (דף פ"ד ע"ב) באורתא אמר להו אחיי ורעיי בואו, בצפרא אמר להו זילו מפני ביטול תורה וכו', עיין שם בגמרא. וכן בעת שרצה הקדוש הר' משה לייב לילך להתפלל אמר בזה הלשון "יסורים זיסע היצט לאזט מיך אופ איך זאל קענען דאווינעף (יסורים מתוקים, כעת עזבו אותי שאוכל להתפלל). ואחר התפלה כאשר שב לחדרו פנימה והניח את עצמו על המטה אמר "היצט יסורים זיסע קימט אהער" וכו' (עכשיו יסורים מתוקים תחזרו אלי), עכ"ל. ובנו הרה"ק ר' שמעלקא בהיותו ילד צעיר כבן שש או שבע עם כל זה ידע והבין להשתתף בצער אביו הקדוש, ופעם אחת שמע מאביו איך הוא קורא ומזמין את היסורים שיבואו עליו ושכן היה שהתחילו יסוריו הנוראים, ומזה נרעש ונפחד הילד מאוד, ואמר אבי אבי עכשיו הנני רואה שזהו, הכל מעשי ידיך ולמה לך כל אלה להצטער צער חנם ומוטב שלא לקרותם ולא לסבול מהן, ויגער בו אביו ופקדוהו שלא ירהב בנפשו לגלות הדבר לשום בן אדם בעולם, עכ"ל [ומבא בדברי תורה חלק ג' אות מ'].

(הרה"ח רבי יצחק אדלר ז"ל "תולדות רבינו")

וכל צדיקי דורו התפארו במדריגותיו באהבת ישראל, עד שהיה משתתף תמיר בצער כל איש כאלו בא עליו ממש הצרה, והשתדל על יתומים לפרנסם ולכלכלם ובידיו הקדושים היה חופף ראשם, וריפא אותם בעת אשר הוכו בשחין רחמנא ליצלן, ועשה להם רטיות, עד שהוא היה אומר, כי האיש אשר לא יוכל למצוץ דמי המכות והשחין מילדי בני ישראל, לא הגיע עוד לחצי אהבת ישראל.

העטרת צבי מזידיטשוב זי"ע סיפר שפעם ראה באישון לילה את רבו הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע שמלביש בגדי איכר ויוצא ליער לחטוב עצים, ולאחר מכן הוביל את העצים לדירת אלמנה שדרה בקצה העיירה כדי שיהיה לה לחמם הבית. ובכל עת העסקו בעצים היה ממלמל בפיו תיקון חצות... כי זה היה דרך רבותינו הצדיקים שקודם שדואגים לצרכים הרוחניים של עדת מרעיתם, דאגו שיהיה להם הרחבה בגשמיות. וזהו דבר המסורה איש על העדה אשר יצא לפנייהם, היינו שיבחר משה בכל דור ודור מנהיג כזה אשר יצא לפנייהם, וכזה מנהיג שיכול להיות ואשר יבוא את רעהו לחטוב עצים, שיהיה מסוגל למען הזולת אפי' לחטוב עצים ביער, עכ"ד. (בצילא דמהימנותא)

כתב לי ש"ב הרב הגדול מורינו הרב נחמיה שפירא זו"ל, במשך הימים שהיה זקני הרבי משה לייב דר פה, ואביו בבראד, קיים בו בכל יום מצות כיבוד אב, על ידי ששלח לו בכל יום על ידי הנוסעים לשם לחם ומזון.

כמו ששמעתי מפה קדוש אדוננו מורינו ורבינו (הר"ב) מפרשיסחא, שסיפר איך שהרב הקדוש מלענטשנא ז"ל, שאל אותו בילדותו, אם מכיר איזה צדיק שהיה לו לב נשבר, ושיהיה לבו שלם. ואמר לו, שהכיר הצדיק הגדול הרבי רבי משה לייב מסאסוב, והוא היה לו זו המדריגה ממש, עי"ש.

(הרה"ק רבי שמואל שינאווער זצ"ל "רמתים צופים" ח"ב)

אעתיק כאן סיפור נפלא ששמענו מרבינו (בעל "מנחת אלעזר" ממונקאטש) ז"ל כי פעם אחת נסע זקינו הגה"ק הר"ר משה לייב מסאסיב זי"ע על ברית מילה סמוך לוילנא (כנודע שהיה מהדר אחר מצוה זו ליסע אפי' לכמה פרסאות) וכל הכפר שם היה מאנשים ההולכים אחר עקבות מרן הגר"א ז"ל, והברית היה בעש"ק ולא היה אפשר לו עוד ליסע הביתה ונשאר באותו ישוב על ש"ק, והיה בעש"ק לפנות ערב בהליכתו למקוה ויצא אל מחוץ למחנה והיה שם בית א' שנתאספו אנשים ונשמע קול בכי ויללה, ונכנס לתוכה וראה כי מושכב במטה א' גוסס ר"ל והעם עמדו מסביב ליציאת נשמה וחקר ודרש מה זה ומהו מחלתו והם השיבו לו מה זה עסקיכם הלא תראו המצב עוד בו נשמתו, ואמר להם הניחו לי ואפשר אוכל להושיעו ושחקו עליו ודחו אותו, ולגודל הפצרתו שיניחוהו סמוך לו הניחו אותו וקירב להגוסס ואמר תנו לי מעט צפיחית בדבש ונתנו לידו ושפך לתוך פיו של הגוסס מלא כף דבש ופתאום נשתנה לצורה אחרת ותחי רוחו ושבה נפשו ופתח עיניו, ונתן לו שנית עד שעמד והקים גופו בהמטה ובעמידת רגליו וצוה כי יתנו לו בכל עת יותר עד שיקום ויתהלך בחוץ, וכך היה.

וכל העם רואים את הפלאות איך האיש הלזה החיה מת ממש ר"ל, ונתפרסם וגדל שמו בכל המקום לאיש מופת וחרדו ממנו והריצו אליו בקשותיהם איש במשאלתו לקבל ברכה, והיה שם על ש"ק בכבוד גדול ועשה כמתכונתו לזעוק בקולות משונות בשעת התפלה (כי היה דרכו בקודש מגודל רשפי אש שלהבת י"ה הבורע בקרבו היה צועק בכל פעם ופעם בעת התפלה "צשאק") וגם בש"ק בבוקר הלך לטבול במקוה כמנהגו. ואמר הרמ"ל אח"כ כי יען שהיה ירא מלהתנהג כמנהגו בדרכי החסידות שם באותו הכפר שהיו כולם תלמידי ואנ"ש של הגר"א זצ"ל בפרט כשיראו אותו הולך לטבול במקוה בשבת קודש בבוקר עוד מעט ויסקלוהו לשיטתם כי ע"כ הוצרך להשתמש בנס נפלא גדול כזה להחיות מתים כדי שלא יופרע מעבודתו ויעשה טבילתו באין מפריע לכבוד שבת קודש. זיע"א. (דרכי חיים ושלום (מונקאטש))

אחד מהחסידים היה נוהג מידי שנה בשנה לנסוע לכוהוש לימים נוראים, בשנה אחת קרה שלא יכל בשום פנים ואופן לנסוע ולהסתופף ברה"ב בצל רבוה"ק בכוהוש, והיה לו מזה עגמת נפש מאד. כעבור זמן מה עלה בדעתו היות והאדם עץ השדה, וכיון שלא זכה להיות בכוהוש ברה"ה יסע לכה"פ לכוהוש בט"ו בשבט שהוא ר"ה לאילנות, וכך עשה. הוא הגיע לכוהוש בתחילת חודש שבט. המנהג בכוהוש היה בשלחן הטהור בט"ו בשבט היו שרים מלכויות זכרונות ושופרות עם נגונים מיוחדים, ובדרך כלל מדי שנה היו מלחינים ניגון חדש.

באחד מלילות שבט באותה שנה התחיל אחד מהיושבים בקלויז אגב לימודו לומר לעצמו אחד מהניגונים החדשים שהולחנו לכבוד ט"ו בשבט, ובלי משים התחיל עוד אחד לומר לעצמו אותו ניגון וכן שלישי וכו' עד שבקלויז שהיה מלא מפה לפה ביושבים ואורחים התחילו לשיר אותו ניגון, עד שקמו והחלו לרקוד בשמחה ובדביקות נפלאה. עודם מרקדים ונפתחה דלת הפראווען שטיבל וכ"ק מרן הפחד יצחק מכוהוש זי"ע נעמד והביט בעיניו הקדושות על הרוקדים, והם מרוב התלהבותם בריקוד לא שמו לב שאדמו"ר זי"ע עומד בפתח והמשיכו לרקוד עוד זמן רב. פתאום שמו לב שרבים הק' ניצב ומביט עליהם, נפל

עליהם פחד ונעמדו כולם סביבו. פתח כ"ק זי"ע ואמר: "כששמעתי הריקודים בקלויז תמהתי מאד לשמחה זו מה היא עושה, מנין ירדה היום כזו שמחה לעולם, עד שנזכרתי שהיום ד' שבט יום ההילולא מחו"ז הרה"ק הר"ר רבי משה לייב מסאסוב זי"ע, וביום זה באמת יורד שפע של שמחה גדולה בכל העולמות.

אחר שהרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע נתבקש לפמליא של מעלה, כידוע כל צדיק וצדיק בדרכו לגן עדן צריך לעבור דרך הגהינום, כשהעבירו את הרה"ק מסאסוב בגיהנום הוא נעצר בדרכו ואמר שיותר איננו ממשיך, ושאלו מה רצונו, והשיב שכל ימי חייו היתה דרכו שעסק במס"נ בפדיון שברים וכאן כשהוא רואה אלפים ורכבות מאחינו בני"י ר"ל נתונים בשביה הכי גדולה שיכולה להיות איננו ממשיך רק אם יתנו לו שיוציא אתו את כל הנשמות הנמצאות כאן. מיד נעשה רעש גדול בבי"ד של מעלה מה לעשות, מצד אחד איך אפשר לפטור מדינה של גיהנום את כל החייבים בה, מצד שני בעולם האמת איך אפשר להשאיר שם את הרה"ק מסאסוב, עד שפסק הבי"ד של מעלה שיעיינו במעשיו של הרה"ק מסאסוב אם היה פעם אחת שהתחיל במצות פדיון שבויים ולא גמרה חייב עכשיו לוותר ולצאת מהגיהנום לבדו, אך אם לא היה שהתחיל בפדיון שבויים ולא גמרה, חייבים לתת לו דרישתו. וכך עשו ומצאו שלא קרה שהרה"ק מסאסוב התחיל בפדיון שבויים ולא גמרה.

וסיים כ"ק אדמו"ר הראשון מכוהוש זי"ע, וכמו שלוקחים מטאטא ומכבדים את הבית, כך עשה הרה"ק הנורא רבינו ר' משה לייב מסאסוב זי"ע בגיהנום, ולא השאיר שם אפי' צפורן משל ישראל, ולכן מאז ולדורות ביום ההילולא דיליה ד' שבט נמשך שפע שמחה גדולה בכל העולמות.

(כ"ק אדמו"ר מכוהוש זצוק"ל, כתבי חסידים הראשונים)

שמעתי מכבוד קדושת הרב הקדוש אדמו"ר זצוק"ל מקאזניץ, שאחר הסתלקות הרה"ק ר' משה לייב זצוק"ל, לא רצה לכנס לגן עדן ואמר, כמו שבחייו עסק בפדיון שבויים, כן גם עתה, רוצה להציל העשוקים בגיהנום מיד עושקיהם, ורצו ליתן לו כך וכך נשמות מגיהנום, ולא רצה, והוסיפי לו עוד ולא רצה עד שהבטיחו לו שביום הלולא דיליה יתנו לו ת"ק אלף נשמות, וכן הוא בכל היאר- צייט שלו נותנין לו ת"ק אלף נשמות מגיהנום, חוץ מה שגונב בלא ידיעתם: הלולא דהרב הקדוש ר' משה לייב זצוק"ל מסאמוב הוא ד' שבט תקס"ז זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

(ספרן של צדיקים)

סיפר לי הרה"צ מו"ה אליעזר פיש (שליט"א) [זצ"ל] ממאטע סאלקע, שסיפר לו הרה"ח מו"ה חיים דוב גרינפעלד ע"ה, שהי משמש בקודש אצל הגה"ק האדמו"רים ממונקאטש, ששמע מפי אדמו"ר הגה"ק רבי צבי הירש שפירא זי"ע אבדק"ק מונקאטש בעל "דרכי תשובה", שפ"א אמר הגה"ק רבינו רמ"מ מרימאנוב זי"ע לאנשי ביתו, אספר לכם מה שאירע היום בשמים.

היום נסתלק הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב. וכאשר עלתה נשמתו למעלה, ורצו להכניסו לגן עדן, אמר, כאשר בחיים חיותי עסקתי כל ימיי בפדיון שבויים, על כן אינני נכנס לגן עדן, עד שיפדו את כל הרשעים מגיהנום. וענו לו הבי"ד של מעלה, דלמרות שטענתו צודקת, אמנם סוף כל סוף בענין כזה הוא צריך להתייצב ולהציע טענה לפני הקב"ה בעצמו. והתייצב עצמו לפני

הקב"ה וטען את טענתו. וענה לו הקב"ה שהצדק אתו. כי מאחר שכל ימיו עסק במצות פדיון שבויים, על כן בדין הוא שיוכל לבקש זאת, וינתן לו בקשתו, וכן הוה. ונכנס הרה"ק מסאסוב אל הגיהנום, און האט פין דארט די רשעים אויסגעקערט, גלייך ווי מען קערט אויס א שטוב מי א פלעדערוויש. [וניקה משם הרשעים כמו שמנקים בית עם מטאטא]. ("אמרי דבש")

הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב היה תלמיד מובהק להגאון האלקי רבן של כל בני הגולה הרבי רבי שמעלקא מניקלשפורג, וכתב לי יריד נפשי הגאון מפלונסק שיחיה וזה לשונו: כתב אלי שאר בשרי הרב מוריניו רבי שמחה הגאון אב בית דין קהילת קלימנטוב שיחי' שמעתי מכבוד אדוני מורי ורבי הרב הצדיק מוריניו הרב יוסף ז"ל אב בית דין קהילת טארלא

שפעם אחת נסע הרבי רבי שמעלקא מניקלשפורג בספינה עם תלמידו הרבי רבי משה לייב ויעמוד רוח סערה ותרומם גליו יעלו שמים וירדו תהומות וכל הנוסעים אמרו נואש, כי בא קץ לחייהם, ונעשה צעקה גדולה ומרה וכל אחד קרא בשם אלקיו, והביט הגאון הקדוש הרבי רבי שמעלקא אל תלמידו הקדוש הנזכר, והיה עומד בזויותו מפוז ומכרכר ושמח ושאלו רבו הקדוש בזה הלשון, 'משה ליב לעבין, מה זאת תעשה לעת כזאת ולשמחה זו מה עושה, ויען תלמידו הקדוש בלב שמח 'מדוע לא ישמח לבבי כי עוד מעט ואשיבה לבית אבי' והשיבו רבו הקדוש, אם כן אפוא שמח בני וייטב לךך וישמח לבי גם אני ותיכף קם סער לדממה והגיעו למחוז חפצם לחיים ולשלום. (עשר צחצחות)

עוד כתב לי מחותני הגאון החסיד מפלונסק שיחי', שמעתי מאיש אחד אשר שמע בעצמו מהרב הקרוש מטשארטקוב שסיפר, אשר הרבי רבי משה ליב יצק מים ולמד שבעה שנים אצל הגאון הקדוש הרבי רבי שמעלקא מניקלשפורג, ואחרי כלות שבעה שנים אמר לו רבו מניקלשפורג שיכול עתה ליסע לביתו, ונתן לו צידה לדרך מטבע אחת דינר זהב (רענדל) וככר לחם ובגד לבן הנקרא חאלאט, זה היה הצידה אשר נתן לו.

ויהי בנסוע בדרכו מניקלשפורג שמע קול מר צורח, והלך אחר הקול והגיע לבית אחד, ושמע מהמרתף איך ששם היה יושב יהודי אסור במשמר, וצועק ובוכה, ושאל אותו הרבי רבי משה ליב, מפני מה הוא אסור, ואמר לו מחמת שלא היה לו ליתן הסך שלש מאות רובעל כסף לארון הכפר בעד הראטע (השכירות) של השענק (הבית מרוח) וקודם כל זרק הרבי רבי משה לייב את הלחם להמרתף, בכדי שיהיה לו להחיות נפשו, ותיכף הלך להאדון מהכפר ודיבר עמו אודות היהודי הנזכר, ורצה ליתן להאדון את הרענדל של זהב, אשר הרבי רבי שמעלקא נתן לו, ולא הסכים האדון לפטור חוב של סך שלש מאות רובעל כסף בעד דינר זהב אחד, והלך משם הרבי מסאסוב בפחי נפש ותיכף רץ פעם שנית אל האדון, כי לא יכול להתאפק ולסבול הצער של היהודי האסור שם, ודיבר עוד הפעם אם יקבל את הדינר זהב,

ובימים מקדם היה ארון הכפר כמו מושל ומלך בזמן הזה, ודן את הרבי משה לייב למיתה כמו מורד במלכות ואופן מיתתו יהיה שהתגרו בו כלבים רעים בבית מסוגר, שיאכלו את בשרו, אבל על הקדוש רבי משה ליב לא חרץ כלב לשונו, וכשראה האדון אשר הכלבים לא עשו לו מאומה, צוה להובילו אל מקום החיות שהיו לו שם בארמונו, וכאשר ראה הרבי משה ליב את החיות

הרעות שרצים נגדו, לבש במהרה את הבגד לבן שנתן לו הרבי רבי שמעלקא, וברחו כולם ממנו ולא עשו לו מאומה, וכאשר ראה ארון הכפר את כל הנזכר, אז הלך הוא בעצמו לפתוח הדלת והמסגרת של המרתף ואמר ליהודי צא ולך לביתך לשלום.

וסיים הרב הצדיק מטשארטקוב 'וייא נעמס מען היינט אזוי א חאלאט' (מהיכן לוקחים כיום חאלאט כזה). (עשר צחצחות)

בשו"ת 'הילולא דרבי' סימן כט אות רכז, שבעת שהיה השריפה הגדולה בשבת קודש והגאון הקדוש רבי אברהם דוד מבוטשאטש זי"ע, התאנח על הכתבי קודש שלו, ואחר כך נתבשר שהתייבה עם הכתבי קודש עומדת ברחוב העיר, ונשתנה פניו, ואמר, איני מרגיש זכות, רק מה שהיה מונח שם אגרת הקודש ממורי הקדוש רבי משה ליב מסאסוב. (ע"ע)

פעם אחת בבוא הרב הקדוש חו"ז רבינו צבי מזידטשוב על שבת לסאסוב, וראה הרבי מזידטשוב, כי הרב מסאסוב הולך חוץ לעיר בערב שבת קודש אחר המרחץ והטבילה, והיו עוד שתי שעות עד הערב, והלך אחריו הרבי מזידטשוב מרחוק בלאט לבלי לראותו, וראה כי ארון ואדונית שלו (פריץ ופריצה) וילד שלהם נוסעים בעגלה, והאדון היה מכיר את הרבי מסאסוב בלשון אונגאריש, כי הרבי היה יודע בטוב לדבר, ושאל אותו הרב אם זאת זוגתו ועל הילד, ושייב לפני האדון את זוגתו ואת הילד, ואחר כך שאל אותו הרב מי הוא זה הפארמאן (הבעל עגלה) שאתה נוסע עמו, והשיב לו האדון זהו יהודי והיה דר כמה שנים בקרעטשמי שלי ולא שילם לי הראטי (השכ"ד) ולקחתיו לעבד עולם,

אמר לו הרב, ולמה הוא לך, הלא הוא איש עצל, ולא נאה לאדון גדול כמוך ליסע באופן בזוי כזה, תן אותו לי, ואמר לו האדון איני יכול לעשות זאת כי הוא רע ובליעיל שלא שילם לי הראטי, ועתה מוכרח הוא להיות לי לעבד עולם, האדון נסע מהרב איזה פסיעות, והפארמאן הפך את העגלה עם האדון והאדונית והילד, והרב רץ תיכף, ועזר להם להגביה אותם, והאדון התחיל לחרוק בשיניו על הפארמאן הלז, והרב ביקש עוד מהאדון ליתן לו הפארמאן, ואמר לו, כי לא נאה לאדון כמוהו ליסע עם איזה נבזה ושפל כמוהו, והאדון לא רצה בזה, וישבו את עצמם שוב על העגלה, ונסעו עוד איזה פסיעות והפך שוב את העגלה, והרב היה רץ שוב אליהם להגביה אותם, והתחיל שוב לבקש מהאדון שיתן לו הפארמאן, הלא בנסעיתך עמו תוכלו חס ושלום להיות נהרג על ידו, ואמר האדון להפארמאן לך לטייוויל איני רוצה בכך ובנסיעתך, והרב ז"ל לקח אותו ושלווהו תיכף עם איש אחד למרחץ ולטבול ולהסתפר, כללו של דבר הרב ז"ל גייר אותו (החזירו בתשובה), כי היה נשכח מלבו אם הוא יהודי, ואכל אצל האדון טרפות, והצדיק קירב אותו וצוה ללמוד עמו ענין היהודית, והתפלל מאד הרב הקדוש מזידטשוב על דרך הזה של הרבי רבי משה ליב ז"ל (עשר צחצחות)

הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע אמר לאבי הגה"צ רבי משולם נתן מרגליות זצ"ל ראב"ד דברדיטשוב ששלושה עשר שנים רצופים למד אצל הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע. פעם שמע שהרה"ק מסידילקאב זי"ע בעל ה'דגל מחנה אפרים' נוסע ללעמבערג לבקר אצל הרופאים אשר בשם, ורבי משה לייב לא הכירו ומאד נכספה נפשו לראותו, נסע ומצאו באם-הדרך, וקפץ רבי משה לייב על עגלת הדגל מחנה אפרים זי"ע ונתן לו שלום.

ה'דגל' החזיק בידו ואמר: ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים. ונסע רבי משה לייב עמו דרך רב ללוותו. באחד מהימים נסעו אחר הצהריים והיה להם לנסוע כמה פרסאות ביער בלי שום ישוב באמצע.

וראג ה'דגל' מאד, כי הקפיד מאד להתפלל רק עם מנין ולא היה להם רק תשעה אנשים, ופחד שעד אשר יבוא לישוב יעבור זמן מנחה, ואמר רבי משה לייב לרבי משולם נתן: מה עשה משה לייב? עמדתי וצעקתי בקול "עשירי למנחה" ואיש אחד שהיה בריחוק ג' פרסאות ממקום תחנתנו ושמע צעקתי ובא אחרי הקול להתפלל אתנו תפילת מנחה. והוסיף ר' משה לייב לאמר לרבי משולם נתן: אפשר אתה חושב שקולי אז היה כהקול שאתה שמעת אותי להתפלל בבראד לפני העמוד? (ורבי משולם נתן העיד שאמנם קולו אז היה כקול מים אדירים) לא! אז כאשר אתה שמעת אותי היה לי "קול נפל" אבל שם ביער היה לי "קול שאגת ארי" ולכן אל תתמה ע"ז שאיש אחד ממרחק כה רב שמע את צעקתי. (נר ישראל)

הרב הקדוש בימי עלומיו עוד בטרם נתפרסם לרבי, בא פעם אחת מן המרחץ ופגע באברך אחד אשר היה דר בכפר אחד סמוך לשם ופרנסתו היה, כי בא העירה לחטוב עצים וכדומה שיהיה לו לצרכי שבת, והתגורר את עצמו בכל השבוע ולא מצא שום מלאכה להחיות את עצמו, ובערב שבת קודש אחר חצות, נזדמן לו לחטוב איזה חתיכות עצים עבור ששה צל (מטבע), וחלק אותם לצרכי שבת, בעד שתי צל יקח שתי חלות, בעד שתי צל יקח יין לקידוש, בעד שתי צל יקח נרות לכבוד שבת קודש, ורצה לילך לביתו זה אשתו למקום דירתו בהכפר הסמוך לעיר הזאת, ופגש אותו הרב הקדוש ז"ל, ואמר לו אברך אם תקח לי טהייה עבור שתי צל, אזי הנני מבטיחך על עולם הבא. דימה לעצמו האברך העני הלא שבת הוא רק מעין עולם הבא, ומה כולי האי כי יחסר לו שתי צל על שבת קודש, ויקנה בהם עולם הבא גופא, כן עשה.

אמר לו הרב הקדוש, החייתני רק אם תקח לי עוד טהייה בעד שתי צל, אז אברכך בכל מיני ברכות, חשב בנפשו האברך הנזכר עבור שתי צל אוכל לקבל ברכות וישועות, לו יהיה כן כדבריו, ולקח לו עוד כוס טהייה, וברך אותו ואת ביתו בכל מיני הצלחות וישועות וברכות, אמר לו הרב הקדוש אם תקח לי עוד כוס טהייה בעד שתי צל, אזי אברכך בכל מיני ברכות לדורי דורות, אמר לו זאת לא אוכל מעתה עשות, כי לכל הפחות שתי צל על נרות על שבת קודש, מוכרח אני להביא הבית.

הרב הקדוש ברכו בברכות טובות, ושאל אותו, מה יש לך בבית ואמר לו, כי פרה אחת יש לי וזה פרנסתי, אמר לו הרב הקדוש, כי ימכור הפרה, ויבא לכאן ביום ראשון בבגדי שבת מלובש, ומעותיו בידו. ויבקש ויחפש אותו (את הרב) תוך הרחוב, ואחר כך יראה הבטחתו כי ברכת השם היא תעשיר, ושלח לחמך על פני המים וכו'.

האברך כי בא לביתו וסיפר לאשתו את אשר קרהו, ואת אשר גדלו וברכו האיש הלז, וכי ירצה למכור הפרה, ואשתו צעקה עליו, החסר משוגעים אתה, כי כל פרנסתינו הוא מן הפרה הלז, ואם מכור תמכרנה ומי יודע מה יאמר לך האיש ההוא, ואולי יאמר לך עוד כי תתן לו מעות הפרה, ואתה בלי ספק תתנם לו, אבל האברך אמר נראה מה יהיה מזה, ואם יזדמן לי איזה סוחר

כי יבא אצלי לשאול האם יש פרה למכור, אזי אדע בלי ספק כי מן השמים, ואמכרה ואעשה כמו שאמר לי איש הלז.

הבוקר אור יום ראשון בא איש אחד ואמר לו מכור לי הפרה שלך, אמר לו: הן. ענהו, מה מחירה? אמר לו, ארבעים ושתים כסף, (ודמי שויה היה לכל היותר שנים עשר או חמשה עשר כסף), הסוחר ביקש מאתו הנחה, והוא לא רצה להניח לו אפילו זוז כל שהוא, כי גם זאת לקח למבחן, באם יבא סוחר וירצה לקנות מאתו הפרה במחיר אשר יבקש מאתו, אזי רואה בעליל כי נסבה זאת מן השמים, וכי בודאי יצמח מזה ישועה גדולה כאשר ברכו זה האיש מבית לוי, הסוחר לקח הפרה, ושלם לו ארבעים ושתים כסף כמבוקשו, וראה האברך כי הלא דבר הוא.

מעתה לבש בגדי שבת והלך תוך העירה, וצרור כספו בידו, ביקש וחיפש בתוך הרחוב את הרב הקדוש ולא מצאו, הלך אנה ואנה וראה כתות אנשים הולכים, ושאל מה זאת? ואמרו לו, כי יהיה ליציטאציע על איזה פיסעסיע (מכרז על אחוזה גדולה), התיישב בדעתו והלך גם הוא בתוך הבאים, והיה אצל הליציטאציע (המכרז), וחשק נפשו גם כן להיות מן הליציטאנטען (מהנגשים למכרז), ונתן מעות ערבון (אנגאבע) כי הלא היה בידו ארבעים ושתים כסף.

והתחיל לעלות בדמים על הפיסעסיע (האחווה) הלז, ובאו אליו הפריצים ורצו ליתן לו מאה אדומים, למען לא יעלה בדמים, והוא (כאשר ראה כי הצלחתו התחיל לזרוח) לא רצה בזה, ואמר כי כמוהם כמוהו, כי גם הוא רוצה ליקח הפיסעסיע הלז, וחרה אף הפריצים עליו ודימו בנפשם, היתכן כי להיהודי הלז יהיה לשלם עבור פיסעסיע הנזכר, והסכימו בדבר כי יניחו את היהודי כי יקח הפיסעסיע, ואחר כך יאמרו להפראפעקט (לזה שעושה המכרז), כי יתן לו ארכה איזה שעות לשלם כל הסכום ובאם לאו ילך לו לאבדון מעות הערבון אשר נתן, ומסתמא לא יהיה להיהודי לשלם, וממילא ילך לו לאיבוד הערבון, ואחר כך יקחו המה הפיסעסיע, כן עשו, ונשאר המקח קיים על שם היהודי בעד איזה עשרת אלפים, והפקיד הפראפעקט נתן כרוז, כי אחר הצהריים בין שש לשבע מוכרח לסלק חצי בדמים וחצי היותרת יסלק במשך עשרה ימים ואם לאו ילך מעות ערבון לאיבוד, וכל הפריצים הלכו לאכול ולשתות.

היהודי הנזכר (כאשר נתן מעות הערבון ארבעים כסף, ונשאר בידו עוד שתי כסף), הלך גם כן בבית המאכל (גאסטטהויז-מסעדה) וביקש לאכול ולשתות, והיה בבטחונו כי השם יתברך יעזור לו בודאי, כי ראה והבין כל הנעשה כי הלא דבר היא, על כן בשעת האוכל חישב מחשבות שונות, כי מה עשה, הלא הפריצים רצו ליתן לו מאה אדומים ועוד יותר, ומדוע שפך מים זכים וברורים, ועתה אין לו אף סרוחים, עם כל זה חזק בטחונו בהשם ובהבטחת איש הלז, (כי דימה בנפשו בלי ספק איש הלז הוא איזה איש מפורסם). ויהי כמחריש לדעת ההצליח השם דרכו, פתאום בא שמה כומר, ושאל לבעל האכסניא האם יש שם איש יהודי הלז אשר לקח הפיסעסיע על הליציטאציע (שהשתתף במכרז על האחוזה), כן ענהו, בא אצלו הכומר ואמר לו, דבר סתר לי אליך, ויאמר לו: דבר, וסיפר לו כי גם הוא היה ברצונו לילך וליקח פיסעסיע הלז, אולם יען כי כומר הוא ולפי נימוסיהם (ע"פ חוקיהם) אין לו רשות לבא וליקח, לכן יבקש מאתו שיקח אותו לשותף, והוא נותן כל הדמים, רק יתן לו כתב כי הוא עמו בשותפות,

האברך הלז אורו עיניו והתישב בדעתו ואמר לו, אם נתן עוד ריוח על דמים הנלקחים איזה אלפים אדומים, אני אשתתף עמך, כי הלא אני הנני יודע ואתה יודע, כי הפיסעסיע הלזה שוה עשרת מונים מכפי הדמים שאני נתן עבורו, רק הפריצים דימו כי אין לי מעות לכן הניחו אותו לי בעד סכום הנזכר, הכומר נתן לו עוד ריוח איזה אלף אדומים, ונתן לו שמה כל המעות עד גמירה, והיהודי נתן לו כתב כי הוא בשותפות עמו.

אחר הצהרים באו הפריצים לשחק מן היהודי כי בלי ספק אין לו מעות והנה היהודי בא ושילם בפעם אחת כל הסכום, אף כי היה די ליתן חצי הסכום, כי היה לו מעות די והותר, הפריצים תלשו שער ראשם מצער, אבל הכל היה צועק לשעבר,

כאשר הלכו מבית הוועד (מקום המכרז), ושמע קול מבשר ואומר, כי הכומר האדיר (אשר עשה שותפות עם היהודי) פלוני ופלוני, מת פתאום במיתה חטופה באיזה חולי רחמנא ליצלן אשר הוא מסוכן אף להתעסק עמו, ולשהותו אף רגע כמימריה, והרופאים ציוו כי יקחוהו ככה בלבושיו ובמנעליו שעל רגליו ולקברו חוץ העירה במקום הנדחת. וכן עשו על פי הרופאים, ובמלבושיו היה שמה גם כתב השותפות אשר נתן לו האברך הנזכר, ושום איש לא ידע מעסק השותפות שנעשה ביניהם במשך שעה אחת מקודם.

האברך כאשר שמע זאת, ממילא נתגדלה השמחה בלבו, והלך ברחוב בשמחה וששון, ופגע את הרב הקדוש, והרב הקדוש אמר לו, מזל טוב, ואמר לו, כי לולי היית לוקח לי עוד הכוס שלישי עם טהייה אשר בקשתי מאתך, אז היה בא לך ההצלחה ביותר נקל, ולא היית צריך לבא לידי העגמת נפש אשר היה לך בשעות אחדות האלו, רק העבר אין, ושוב בשלום לביתך, צלח ורכב על דרך אמת, והאברך היה לגביר עצום. (עשר צחצחות)

הגה"ק ר' משה לייב ז"ל היה לו תלמיד אחד שהיה חי בדחקות גדולה, אבל עכ"ז מסר נפשו למען מצות הכנסת אורחים, והיה ביתו הקטן פתוח לכל עובר ושב, להחיות לב נדכאים. פעם אחת הגיע אליו רבו הגה"ק ר' משה לייב וראה במו עיניו איך שתלמידו מוסר עצמו בלב ונפש למצוה זו, אף שאין לו מגרמיה כלום. וברכו בברכת ה' היא תעשיר, שיזכה להרחבת הדעת ועשירות, ויוסיף אומץ במצוותיו.

וברכת צדיק עשתה רושם, ובזמן קצר הגיע לעשירות מופלגת, הוא בנה לעצמו בית חדש מפואר ונכבד. אמנם נסיון העושר היה גדול מאד, ובמשך הזמן שכח כל מה שעבר עליו והזניח ממצות הכנסת אורחים, וירד מדחי אל דחי, עד שציוה להשומר בביתו לבל ירשה שום אורח ליכנס לביתו, ובאם עני מגיע יתן לו כמה פרוטות ויאמר לו לך להלאה...

לאחר זמן הגיע השמועה של הנהגתו לרבו הגה"ק רמ"ל, שהיה מאוכזב עד מאד והיטב חרה לו, ובהאי פחדא הוי יתיב אולי הוא הכשילו בברכתו ח"ו, ועי"ז נהפך לאיש אחר, וכדכתיב בקהלת "עושר שמור לבעליו לרעתו" והחליט בליבו לנסוע לתלמידו ולראות מה יש לעשות ולתקן הדבר.

כשהגיע לבית תלמידו רצה לנסותו, והבעל עגלה שלו דפק בדלת, והשומר נתן לו כמה פרוטות, והראה לו הדרך לנסוע להלאה, א"ל הבעל עגלה איני צריך להמעות, לך נא לבעה"ב שלך להודיעו שהגיע כאן רבי שרוצה לדבר עמו, אבל השומר החזיר תשובתו שאין לבעה"ב פנאי לקבל את הרב, א"ל שוב הבעל

עגלה, תאמר לו שהרבי מסאסוב הוא כאן לבקרו ורוצה לראותו, וכאשר שמע זאת הבע"ב רצה בכבודו ובעצמו לחוץ לקבל פני רבו ולהביאו לתוך ביתו.

והרבי נכנס לביתו המפואר, ופנה והביט אל כל הצדדים, וראה כל מיני עשירות יקר וגדולה, ועל אחד מהדפנות היה מראה גדולה (שפיגל) ושאל הגה"ק את תלמידו מה זאת, והסביר לו העשיר שזהו מראה, וכשמביטין בו רואין את עצמו. א"כ הלך הרבי להחלון, ושאל את תלמידו, מי הוא האיש אשר הולך שם, א"ל האיש שהוא 'שואב המים' שבעיר, ושאל אותו הרבי, האין פרנסתו, וענה לו שהוא בדחקות גדול, ושוב שאל אותו הרבי, מי הוא האיש אשר הולך שם הצד השני וענה לו שזהו החייט, והאין הוא מצב פרנסתו, א"ל ג"כ שעניות שורר בביתו.

א"ל הרבי אולי יש לך הסבר, מהו הנפק"מ בין המראה לחלון, הלא שניהם הוא רק זכוכית, ולמה באחד רואין את עצמו ובחלון רואין את אחרים? ענה לו העשיר, וכי הרבי אינו יודע, הלא המראה הוא מצופה בכסף וע"כ רואים רק את עצמו, משא"כ החלון הוא מזוקק, צח ובהיר בלי שום כיסוי כלל, וע"כ רואים את אחרים.

אז א"ל רבו, אכן זהו שרציתי לשמוע ממך וישמעו אוזניך מה שפיך מדבר, כשמצופה בכסף אז רואין רק את עצמו, אבל אם מעבירין את הכסף אז רואין את אחרים ומרגישיין במצבם הקשה! ואולי הוא עצה להסיר את כל הכסף מהזכוכית ואז יהיה אפשר לראות את אחרים.

והעשיר הבין הרמז, שכל זמן שלא היה לו כסף היה רואה בשלום אחיו והכניסם לביתו אף יותר מכפי יכולתו, ועכשיו שיש לו כסף הסיח דעתו לגמרי מאחרים, ואינו רואה רק את עצמו, והרבי רוצה לחזור מברכתו ח"ו. אז הבטיח לרבו לקבל עליו לחדש ימיו כקדם, ומהיום והלאה שוב יכניס אורחים ויתן צדקה ביד רחבה כבעבר לכל הפושט יד. ז"ע. (כ"ק ארמור"ר מטאהש זצ"ל)

עוד מהגאון מפלונסק הנזכר, כתב בפתיחה לספר 'מנוחת אשר', וזה לשונו, ויש כמה בעלי תורה יתחברו עם אנשים ריקים למקום אשר יוכלו להתענג בדברי העולם הזה, ולהראות חכמתם גם בלשונות אחרים ויצדיקו עצמם לאמר כי כוונתם בזה למנוע אחרים מעבירה, וילמדום מוסר ולהראות להם עם כי המה בעלי חכמה חיצונית, בכל זאת לא יפסקו עול תורה, ומהם ילמדו אחרים להתנהג כמוהם וכבר היה בפולין חסיד גדול רבי משה ליב סאסיווער זצ"ל היה שמו, ובימי נעוריו היה ירא וחרד ושוקד על התורה בכל יום עד איזהו שעות בלילה, ואחר כך קם וילך אל בית וועד הבחורים הפריצים, במקום אשר ירקדו ויאכלו וישתו וישחקו, וילבש גם הוא בגדים אחרים כאחד מהם ויבא בתוכם וירקד וינגן בקולו הערב, והמתין עד עלות השחר וישב לביתו וילבש בגדיו הראשונים ויקם להתפלל, וכן עשה כמה פעמים ועל ידי זה הצילם והרחיקם ממעשה עבירה.

ולאחר איזה שנים נעשה אילן גדול ויאספו אליו אנשים למאות בשבת ומועד, ויבא שמה גם אחד מהבחורים הפריצים אשר רקדו ביחד בימי נעוריו, וירא את רבי משה ליב ויכירו ואת קולו ואת פניו, וידמה בלבו איך גבר המרמה כי יודע לרמות את העולם, כי זכור אני כי שחק ורקד עמי ביחד והוא איש כמוני, ואחר כך כששמע את חכמתו ותורתו ושפתיו נופת טפונה, אז אמר בלי ספק, גם אז היתה כוונתו להצילני מחטאים, ויקם

וישתחו לאפיו, ויאמר יחי אדוני הא לך אלף תודות על אשר הצלחני אז מאלף חטאים.

והנה אם יאמר אדם לעשות כמעשה רבי משה ליב ז"ל להתערב בחטאים למען יצילם מעון, הנה מוסר עצמו בסכנה כי לא כל הרוצה ליטול השם יבא ויטול כיון שאין זוכה לזה רק האיש אשר לבו חלל בקרבו והיה מנעוריו שמור מכל עבירה קלה וקדוש מרחם, לכן אין התנצלות לאלה שיאמרו שילכו לבית וועד פריצים למען יציל ולמען הורות להם המעשה אשר יעשון, כי מי ערב בעדו עד כאן לשונו.

☞

פעם אחת, סיפר אדמו"ר (הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב) זלה"ה מגודל אהבת ישראל שהיתה בו בהרה"ק הרבי רבי משה לייב מסאסוב, ואמר, מייך הארץ צוגייט אין מיר, פון רבי משה לייב סאסיבער'ס אהבת ישראל (לבי מתמוסס בקרבי מה'אהבת ישראל" של רבי משה לייב מסאסוב). וסיפר אדמו"ר, שפעם אחת, בשעות הלילה, בעת ישב לשמוע בקשות ישראל, באה לפניו אשה אחת מרת נפש, ותשפוך את ליבה, על כל הצרות והתלאות הפוקדים אותה חדשים לבקרים. הרבי רבי משה לייב, מרוב אהבת ישראל שבערה בקרבו, לקח הדבר לליבו, והצטער צער רב, עד שלא היה מסוגל להמשיך בעבודתו הקדושה באמירת תיקון חצות ושאר עבודות כמנהגו.

כאשר האיר המזרח, יצא רבי משה לייב החוצה לשאוף אויר צח, לחזק ליבו. וכצאתו, ראה בעל עגלה בר ישראל עומד ומתקן עגלתו, ובידו אחת נותן זפת בין אופני העגלה, ובידו השנייה אווז פת לחם ואוכל ממנו בתיאבון גדול. מיד נתמלא רבי משה לייב שמחה גדולה, כי הנה יהודי מרוצה, ושמח באכילתו, ושמחה זו גרמה לו שנתיישבה עליו דעתו, וחזרו אליו המוחין עד שהיה יכול לחזור לעבוד עבודת הקודש כמנהגו.

כאשר סיים אדמו"ר זלה"ה לספר המעשה. הוסיף ואמר, רבי משה לייב לא חשב "צו האט ער יא געוואשן נעגל וואסער, צו האט ער יא געדאווענט צו נישט", כי בראותו יהודי האוכל פיתו בשמחה, די היה לו בזה להרגיע רוחו מהעגמת נפש שהיתה לו כל הלילה (רבי משה לייב לא חשב האם נטל הלה נטילת ידיים, האם התפלל כבר אם לא, כי בראותו יהודי...).

☞

כ"ק אאמו"ר זצוק"ל היה אומר שהרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע בכל ליל שבת קודש לפני קידוש היה הולך וסובב בכל בית המדרש לראות את האנשים שנמצאים שם ולא עשה קידוש עד שפעל בעצמו שהוא הכי נמוך מכל האנשים שהיו שם.

ופעם אחת היה שם איש יהודי בעל עבירה גדול רח"ל רע לשמים ורע לבריות, ולא היה יכול לפעול בעצמו שהוא נמוך ממנו כי לא ראה בעצמו דבר שיהא הוא גרוע ממנו, וחשב הרבה עד שלבסוף פעל והחליט שאכן הוא נמוך ממנו, שאמר שאילו הייתי אני בעצמי במצב שכזה לא הייתי נכנס לבית המדרש ולא הייתי הולך לשולחנו של רבי ואז עשה קידוש.

(כ"ק מדין אדמו"ד מלעלוב זצוק"ל "אמרי קודש")

☞

סיפר הרב הקדוש רבי פיבוש מבאלשוועץ זי"ע ואמר, אנכי שמשתי כל צרכי את מורי ורבי הרב הקדוש בעל 'נועם אלימלך' עד כי הגעתי לעת זקנתי, ומורי ורבי עלה לגן עדן העליון ונשארתי באין מורה ומנהל, עלה על רעיוני לנסוע לסאסוב. ויבא

גם השטן במחשבתי לאמר, לא נאה ולא יאה לפניך, לכתת רגלך לפני איש, אחר מות רבך הקדוש, והבנתי כי הוא דברי המסית השטן, ולא הטיתי אוזן לזה, אחר כך אמר לי השטן המסית, הלא איש זקן אתה ורפה כח, והקור גדול וכל הדרכים בחזקת סכנה, וגם בזאת לא שמעתי לקולו, ונסעתי בחורף בעת קור גדול, ועלי דרך נכנס ספק בלבי, אולי הרבי רבי משה לייב לא בביתו, כי היה דרכו ליסע למקומות אחרים מטעמים שונים, והספק הזה העציב רוחי, כי לא יכולתי לסבול הקרירה הגדולה שהיה אז, וחשבתי אולי כל התלאה הזאת בחנם, כי אין הצדיק בביתו,

באותו עת היה הרב הקדוש מורינו הרב רבי צבי הירש מזידיטשוב אצל הצדיק מסאסוב, פתאום קרא אותו רבו הצדיק מסאסוב, ויאמר לו תסע לביתך ברגע ההוא, ויבקש הרב הקדוש רבי צבי הירש מלפניו, שיתעכב שמה עד אחרי עבור הקרירות הגדולות, אבל לא נתנוהו, והלך בעצמו ושכר לו עגלה, ונסע משם עד בואו באם הדרך, וירא מרחוק עגלה אחת מתגוללת בשלג, כי נהפכה מחמת הדרך הרע למאד, והנה העגלה היתה העגלה עם הרב הצדיק רבי פיבוש הנוכח, כי נהפכה, והזקן נעצב מאד מתלאותיו העצומים, ויאנח מאד בחשבו כי כל התלאה בחנם, כי אולי אין הרב הקדוש הרבי משה לייב בביתו, ויהי כראות הרב הקדוש מורינו הרב רבי צבי הירש את העגלה מתגוללת בשלג, וידלג כאיל לעזור אנשים מבני ישראל, וירא כי הרב הקדוש רבי פיבוש מונח בשלג, ויקימהו ויתן לו שלום, וישאל הרב רבי פיבוש את הרב רבי צבי אם הרבי משה לייב בבית, ויאמר הן ויספר לו הרב רבי פיבוש כל דאגותיו, והרב רבי צבי סיפר לו איך רבו הקדוש לחץ אותו ליסע מהר, ויבינו שניהם מחשבתו הקדושה, כי נגלה להרב כל הנעשה עמו בדרך, לכן שלח תלמידו לקראתו, ואז הסכים הרב רבי צבי לחזור עם הרב רבי פיבוש לסאסוב, ויבאו שניהם יחדו בשלום בחזרה לסאסוב.

בבא הצדיק לסאסוב, וישמע כי בא אגרת מבארדיטשוב שהרב הקדוש משם חלה מאד, וכי הרב הקדוש מסאסוב ישא תפלה בעדו ויזכירוהו תמיד, ובפרט בשעת הריקודין בשבת קודש בלילה, ויכין הרב רבי פיבוש את עצמו להתבונן היטב, ולראות ענין הריקודין מה המה, ויהי בשבת קודש בלילה, ויקח הרב הקדוש הרבי משה לייב מנעלים חדשים יקרים מסאפייאן, ונעל אותם והתחיל לרקד, וסיפר הרב רבי פיבוש, כי הריקודין היו דברים של מעלה מאד, בכל תנועה ותנועה היו יחידים נוראים ונפלאים, עד שנתמלא כל הבית אורה, שכמעט כל הפמליא של מעלה רקדו עמו, דבר שאין השכל משיג כלל. (עשר צחצחות)

☞

סיפר לי הרה"ח ר' אברהם שמואל וויזענפעלד נ"י, ששמע מהרה"ק ר' שמעו"לי מזשעליכאו זצ"ל, שפעם אחת הגיע הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זצ"ל לכפר אחד בערב שבת קודש קודם הזמן, וראה את היהודי בעל בית המזיגה (קרעטשמער) מחלק יין שרף להנכרים, ולא ניכר כלל שעוד מעט יהי' שבת. אמר הרה"ק רמ"ל להאיש, הלא עוד מעט והנה השבת מתקרב. אמר לו בעל בית המזיגה, מה אעשה, הלא רצונם לקנות יי"ש, אמר הרה"ק בשפה הפולנית ובמתינות להנכרים שיעזבו את הקרעטשמע, וכן עשו. הרה"ק מסאסוב נשאר שם על שב"ק והסביר לו מקדושת יום השבת ושאסור לעשות מלאכה. לשבת האחרת בא הרה"ק עוד הפעם כמה שעות קודם הזמן, וגם אז אמר להנכרים שיעזבו את בית המזיגה, ובשבת השלישית כבר סגר הבעה"ב בעצמו את

הקרעטשמע, ובראות הנכרים שאין כאן יי"ש בשבת, חרה להם הדבר והלכו לכפר אחר לקנות שם יי"ש.

כשנודע הדבר למושל הכפר (הפריץ) שלח לקרוא להאישי שיבוא אליו, ושאל אותו למה סגר את בית המזיגה בשבת, והמשיך, באמת הייתי זורק אותך מן הכפר, אבל היות שהנך מתנהג אתי בנאמנות לא אעשה כזאת, אבל הגידה לי מדוע סגרת את הקרעטשמע. סיפר לו בעל בית המזיגה, שאיש אחד בא אליו והסביר לו אודות השבת על כן החליט לסגור את בית המזיגה. אמר לו הפריץ, יהודי זה שאמר לך אודות השבת, יחלל גם כן את השבת (ח"ו) עבור מעות. אמר לו בעל בית המזיגה, אם האישי הזה יחלל שבת תוכל להרגני, ואמר לו הפריץ, לא אהרוג אותך, רק אצוה להכותך.

ויהי לשבעת הימים הלך הפריץ על הדרך שידע שהרה"ק ר' משה לייב יעבור דרך שם, ופיזר כמה אדומים (רענדלעך) והחביא את עצמו תחת איזה אילן לראות איך יפול דבר.

לאחר קצת זמן ראה את הרה"ק עובר דרך שם, וכשהרגיש בהרענדלעך, נעצר אצל הרענדל הראשון, והסתכל עליו ואחר כך התעמק במחשבתו. אחר כך הלך משם, וכשהגיע להרענדל האחרון עמד עוד הפעם, והסתכל גם כן וחשב כנ"ל. אחר כך חזר להרענדל הראשון ועצר עוד הפעם, וכן הלך אנה ואנה, הסתכל וחשב, הסתכל וחשב, עד שהסתכל למעלה לשמים במשך זמן, ואחר כך הלך משם במרוצה, והמשיך בדרכו.

הפריץ אסף את המעות והלך לרכו, וכשבא לביתו שלח הפריץ לקרוא לבעל בית המזיגה, והורה לו שנצחו, כי היהודי לא חילל את השבת, אבל אמר, רצוני לדבר אתו. ואמר בעל בית המזיגה להרה"ק ר' משה לייב שהפריץ רוצה לדבר אליו, אמנם הוא אינו צריך לבוא אליו, ואף אם הפריץ יעוּס עליו מוכן הוא לקבל כל מה שיעשה לו הפריץ.

אמר לו הרה"ק, אינני מפחד ממנו, ואלך אליו. כן עשה, הלך אליו. וכשכנס לבית הפריץ שאל אותו, שיגיד לו אם ידע מה שהי' בינו ובין בעל בית המזיגה. אמר הרה"ק לא, שאל אותו, מה חשבת אודות הרענדלעך? שאחד אבד אותם, או שאחד הניח אותם על הקרקע בכוונה? אמר לו הרה"ק, חשבתי שהמעות נאבדו מבעליהם, ושאל אותו הפריץ, מדוע הסתכל על הרענדלעך ומה חשב בעת שהלך אנה ואנה. ענה לו הרה"ק, הנני עוסק בפדיון שבועים, וכשראיתי את הרענדלעך חשבתי אולי כדאי לקחתם, דהרי בשביל פדיון שבועיים מותר לחלל שבת, וצריכין מעות לזה, על כן רציתי לקחת את הרענדלעך עבור פדיון שבועיים שיזדמן לי, ולכן הסתכלתי על הרענדלעך.

אמנם נמלכתי שזה מעשה היצר דהרי עתה עדיין לא נזדמנה לי איזה פדיון שבועיים, ושבת היום ואסור לקחת את המעות, על כן הלכתי לדרכי.

כשגמר הרה"ק לספר, צעק הפריץ, הנני מאמין לך [איך גלייב דיר], שהקירות רעדו. אחר כך אמר הרה"ק ר' משה לייב להפריץ, הנך רואה שיש לנו בורא גדול, כי חשבתי לקחת את המעות עבור פדיון שבועיים, ואלמלא לקחתי את הכסף, הי' בעל בית המזיגה נשלך על ידי להבור. (שיח זקנים ח"ג)

היה דרכו בקודש (של הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע) לנסוע כמה פרסאות להכניס ילדים בבריתו של אברהם אבינו כידוע, והיה מוהל נפלא נודע בשערים, ופעם אחת קיבל על עצמו

יסורים בעד כלל ישראל (כנודע גם בזה דרכו בקודש במסירות נפש), ואז נעשה גופו הקדוש מלא אבעבועות מכף רגל ועד ראש וסבל יסורים נוראים לאין שיעור, אבל עבור שהיה רצונו שלא יפריעו אותו הימורים ממצוה גדולה וחשובה להכניס ילדים בבריתו של אברהם אבינו, על כן התנה שג' אבעבועותיו על יד ימינו (היינו האגודל ושנים הסמוכים) ישארו נקי בלתי שום מחלה ונגע כדי שיוכל להיות מוהל ולעשות החיתוך והפריעה כמובן, וכן היה שגם במשך העת שסבל יסוריו והיה כל גופו הקדוש מלא נגעים עם כל זה ג' אבעבועותיו הנ"ל היו נקיים לגמרי הכל לפי תנאו. (הרה"ק בעל "מנחת אלעזר" ממונקאטש זצוק"ל "תולדות רבינו")

עוד מהרב אברהם איטינגא הנזכר, פעם אחת נסע הרבי משה לייב על המדינה, לאסוף מעות לפדיון שבועים, ולא היה יכול לקבץ הסכום הנדרש, וחשב בלבו הן ביטלתי על ידי זה מתורה ותפלה ולא פעלתי כלום, מהיום והלאה אשב בבית על התורה ועל העבודה,

ואירע מקרה בו ביום אשר יהודי אחד גנב חפץ ונתפש בכנף, ונלקח לבית הסוהר, והכוהו הכה ופצוע, ובהודע זאת להרב הקדוש, רץ תיכף לבית המשפט והשתדל להוציא לחפשי, אחר כך אמר הרב הקדוש אל האישי הגנב, 'ההיטב יכאיבו לך המכות אשר הוכיתה בבית האסורים, השמר לך מהיום והלאה לבל תעשה כמעשיך הרעים, ויען הגנב מדוע לא, אם לא עלתה בידי בפעם אחת מה בכך, אקוה כי יעלה בידי בפעם השני.

ומיד הרגיש הרב הקדוש ויאמר, הדיבורים האלו יכוננו גם עלי, אם לא עלתה בידי לקבץ מעות בפעם זה, אתבטל חס ושלום ממצוה זו? לא לא, יכול להיות שיעלה בידי בפעם השני. (ע"צ)

סיפרו לי מגידי אמת, ששמעו מפי צדיק וקדוש עליון שסיפר, כי פעם אחת בערב שבת קודש, בתחילת ליל שבת בעת התפלה באסיפת מרבית האנשים, ופתאום נעלם הרבי רבי משה לייב מנגד עיניהם ולא ידעו אנה הוא, כי בושש. והמתינו עליו באמירת 'כגוונא' קודם ברכו דערבית.

והענין היה, כי אדון נכרי אחר, אשר בר ישראל היה חייב לו מעות, ולא היה יכול לשלם לו, הנה לקח האדון את איש ישראל הנזכר עם אשתו ובניו וקשר אותם בחבלים אל מרכבתו, שיגררו עצמם עם הרכבה, עד שיתפרקו עצמותיהם רחמנא ליצלן, ונסע כן חוץ לעיר, והרב הקדוש הרגיש בזה, ורץ אליהם חוץ לעיר, והאדון והאדונים הנוסעים על המרכבה, בראותם את הרב הקדוש שהיה גם יפה תואר מאד, העמידו את עצמם עם המרכבה, והקדוש לקח מהם הילד שלהם שהוליכו עמהם, וחבקו ונשקו והפליא בשבח הילד לאמר כמה הוא נאה ויפה, והאדון והאדונים בקשו ממנו ברכתו שיברך הילד שלהם, כי גם הנכרים ידעו מגדולת צדקתו, וכן עשה, ובתוך כך שאל מי המה האנשים הנגררים אחרי מרכבתם, וסיפרו לו מהחוב, אז אמר אליהם הרב הקדוש, כי לא נאה לאנשים מכובדים כמותכם להתלולל עם פחותי ערך כאנשים הללו, וגם הסביר להם, כי בכייתם יוכל להזיק חס ושלום לזרעם הילד היקר, וחבקו ונשקו שוב עד שהאדונים התיירו החבלים ונתנו להם חופש.

זאת היה אז עבודת הצדיק הזה בליל שבת, ובכואו בחזרה לבית מדרשו, בטרם שהתחיל לומר 'כגוונא' התחיל להתנצל בקול רם לאמר, פה שנשק ילד ערל בן ערלית, ונעשה מאוס ונמאס, איך

יפתח עתה פיו לומר 'כגוונא דאינון מתיחדין וכו' נאר משה לייב דער מאנט זיך אז עס שסייט אז דיא כלבים זאגין אויך שירה.
(עד שראה מש"כ, באו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו, ונזכר מש"כ בפרק שירה שזהו השירה של הכלבים, אז אמר, אם הכלבים יכולים לומר שירה, הגם שהכלבים עזי נפש הם כמ"ש והכלבים עזי נפש, יכולני ג"כ לומר שירות ותשבחות לפני ה').
ועל כל פנים איז משה לייבס מויל נישט ערגער פון א כלב (ועכ"פ הפה של משה לייב אינו גרוע מכלב), זאגט משה לייב כגוונא וכו'.
ושמעתי מפי מגידי אמת הנזכרים שהצדיק וקדוש עליון הנזכר כשסיפר מעשה זאת מרבי רבי משה לייב הנה בסיומו אמר, עס קומט צינוטץ יעדין יוד צו גידענקין דיא מעשה (לכל יהודי בא תועלת לזכור סיפור זה).
(עשר צחצחות)

☞

שמעתי מק"ז הרה"ק רבי שלום אליעזר הי"ד מראצפערט שפעם אמר לו אביו ק"ז מרן ה"דברי חיים" מצאנו זי"ע שזוכר עוד את צורתו הקדושה של הרה"ק רבי משה לייב זי"ע מסאסוב, וכשהעיר לאביו שלכאורה לפי חשבון השנים ה' אז מרן ה"ד"ח זי"ע ילד בן פחות משנה, ענה לו ה"ד"ח שראה אותו כשהי' תינוק בן שמונה או תשעה חדשים, והוריו גרו אז בעיר טארניגראד,

ויהי כאשר פרצה שריפה גדולה בעיר, ברחו כל המשפחה ונמלטו לעיר סאסוב הקרובה, וכשהגיעו לשם הי' בידי אמו שהחזיקה אותו, וראה אז את הרה"ק רבי משה לייב זי"ע שעמד שם וביד אחד החזיק כד של חלב, וביד השני כד של מים להחיות את נפשות הצמאים, ומני אז זוכר את צורתו הקדושה שנשארה חקוקה במוחו הטהור.

(כ"ק מרן אדמו"ר ה"ברך משה" מסאטמאר זצוק"ל "פרי תמרים" וישב)

☞

פעם אחת עשה נשואין לחתן וכלה עניים, והיה הוא עומד מצד שניהם, ושמח מאד בהכנסת כלה לחופה בכלי זמר, והיה אומר מי יתן שכשיגיע יום פקודתי, יוליכוני עם הניגון הזה לבית מועד לכל חי, ועברו הרבה שנים מאד מזה ונשתכח הדבר,

ויהי בבא יום פטירתו ד' שבט תקס"ז, נסעו אז בעלי מנגנים עם כלי זמר שלהם, לקהילה בראדי על איזה חתונה, ופתאום התחילו הסוסים לרוץ עם העגלה והמנגנים, יעלו הרים ירדו בקעות, שלא היה באפשרי לעכבם ממריצתם, עד שבאו סמוך לבית עלמין ועמדו הסוסים, וראו המזמרים עם רב מישראל, ושאלו איזה מקום זאת ומי הוא כאן הנפטר, וכשאמרו להם נזכרו המעשה אשר שמעו אומר מפי קדשו כנזכר, ונזכרו גם הניגון שהיו אז מזמרים על החתונה, והושיבו בית דין על זה ואמרו להמזמרים שיזמרו זה הניגון וכן עשו.
(ע"צ)

☞

הרה"ק הר"ר משה לייב סאסובער זי"ע היה בא לאחר פטירתו בליל ש"ק לביתו כמו רבינו הקדוש כמובא בגמ' וכן היה שנה שלימה, ובסוף השנה ראתה אותו אשתו בוכה ושאלו אותו ע"ז, אמר לה שלא יוכל עוד לבוא לביתו מפני שהוא צריך לעלות עתה לעולם יותר גבוה ולא יוכל לירד משם לזה העולם, וזה שהוא בוכה מפני שכשעולים לעולם גבוה צריך ליתן עוד הפעם דין וחשבון ומה שמקודם לא היה נחשב לחטא חושבים עתה לחטא.

(בשם הרה"ק רמ"ח זי"ע מסלונים, נדפס בסוף "כתבי רבי משה מידנר")

☞

המכתב זה נמצא בספר 'מעון אריה' מה שכתב רבינו הרבי רבי משה לייב להגאון הקדוש מורינו הרב שמחה מבוברקא זלה"ה שלום שלום שלום, לאהובי חי רוחי, נר נשמתי, הרב המאור הגדול, חריף ובקי, החסיד ועניו בוצינא קדישא, נר ישראל, עמוד הימיני, פטיש החזק, מורינו הרב שמחה נ"י

קבלתי אמרותיו ושמחתי, והנה אשר שלח אלי, מי אנכי השפל והנבזה, אוי לי על אשר אני גוזל להבריות, אני לוקח ממון שלא ביושר, ובקשתי להתפלל עלי שאזכה לעבוד להשם יתברך באמת

דברי הק' משה יודא לייב מבראד

(כן חתם את עצמו הקדוש מסאסוב זכותו יגן עלינו)

(ע"צ)

אמר הרב הקדוש נודע מספר יצירה (פרק ו) כי אין לך מדה שבעולם שלא נברא לתועלת גדול בעבודת השם אפילו המדות רעות והמגונות כולם הם לצורך גדול, על דרך משל השנאה לשנוא הרשעים, והקנאה בקנאת סופרים, והגאות ויגבה לבו בדרכי ה', וכו'

וצריך להבין איך אפשר להשתמש במדת האפקורסית לצורך קדושה, ואמר הוא ז"ל, באם שיבא ליך עני מבקש ממך עזר וסעד, אל תהי צדיק הרבה לאמר, מסתמא יושע מהשמים יש לנו אלקים קרובים אלינו, אך אז תהיה בדעתך כאלו כביכול אין מי שיושיעהו כי אם אתה, ואתה תשתדל בכל מיני השתדלות להושיעהו מצרתו, ושפתים יושק.

(ע"צ)

☞

בספר שו"ת 'הילולא דרבי' (סימן כט אות ריט) וז"ל מענין 'אבא כך כתוב בתורה' (קידושין לב א), כעין זה ראיתי בשם הגאון הקדוש רבי משה לייב מסאסוב מפרש, (תהלים צד יב) אשרי הגבר אשר תיסרנו יה', רצה לומר שהוא מיסר את השם יתברך כביכול שינהג עם בניו ברחמים ובחמלה.

ויש לומר דזו שמסיים 'זמתורתך תלמדנו' (אמר הכותב בפשיטות יש לומר יען שצריכין לומר 'אבא כך כתוב בתורה') דמביא רמז על זה מהתורה על דרך שכתוב (דברים יב ד) 'לא תעשון כן לה' אלקיכם', מלשון (במדבר כז ז) 'כן בנות צלפחד דוברות' והשם יתברך קא מחיין ואומר 'נצחוני בני' (ע' ב"מ נט ב) עכ"ל.

(עשר צחצחות)

☞

ופעם אחת היה הצדיק הקדוש רבי רבי משה לייב אצל שר אחד לפדות שבוי אחד, הוא עדיין לא טעם כלום באותו יום, והיה עומד בבית התבשיל הנקרא קעך, והעבירו לפניו מאכל אחד שהיה שוויו שמונה מאות פוליש גולדן, ועלה הריח בנפשו עד שאחזו בולמוס,

וסיפר זה לתלמידו מורי דודי רבינו צבי (מזידיטשוב) ואמר בזה הלשון, משה לייב האט זיך דער מאנט נ'שמתי כל חי' האט ער פיל מער תענוג ממש (מ"ל נזכר ב'נשמת כל חי' היה לו הרבה יותר תענוג), ונתיישרה דעתו עכ"ל.

☞

אמר בדרך הלצה, כי הנה מדרך הטבע שהחולה חס ושלום, הוא בעל קפדן וכעסן, ועל ידי זה באים לידי ריב ומצה, ועל כן אנו

מבקשים (תהלים כט יא) 'ה' עוז לעמו יתן' (שיהיו כולם בריאים וחוזקים ועזים וממילא על ידי זה) 'ה' יברך את עמו בשלום, ודברי פי חכם חן.

בספר 'אסיפת אמרים' (על תהלים) משמו, בפסוק (תהלים לו י) ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו. פירש הרב הקדוש, דרצה לומר שאין לאדם להתגאות על אדם רשע, כי אפשר יש לו איזה מדה טובה שאין לך זה המדה טוב. וזה פירושו, 'עוד מעט ואין רשע' (זה המעט שאינו רשע, היינו המדה טוב שיש לו) 'והתבוננת על מקומו ואיננו', היינו שתבונן בעצמך אם יש לך זו המדה טובה והמדריגה, (כמו שנאמר במורה נבוכים, כי 'מקום' יורה על מדריגה) 'ואיננו' אצלך זו המדה טובה, ואם כן אין לך להתגאות עליו. ודברי פי חכם חן.

מובא בשם הרה"ק ר' משה ליב מסאסוב ז"ע שמצינו בברכות השחר שכל הברכות נאמרות בלשון רבים או בלשון נסתר חוץ מברכת "שעשה לי כל צרכי". וביאר שאם היו מברכים בלשון רבים היה האדם עושה חשבון בעת שמברך שעשה לנו כל צרכינו אם כן מה לו לדאוג עבור חבירו שהרי הקב"ה כבר סיפק לו את כל צרכו. ולכן אומרים ברכה זו בלשון יחיד "שעשה לי" שרק לך עבור עצמך עליך לחשוב מחשבות כגון אלה, אבל לא על חבריך.

מרגלא בפומיה דכ"ק מרן אאמו"ר זיע"א בשם הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א, דהנה אמנם אצל דמעות אמרו רז"ל (בבא מציעא נט.) דשערי דמעות לא ננעלו, אבל ישנם שערים וצריכים למצוא את אותם השערים. אבל השמחה, מעלתה גדולה יותר ופורצת את כל המחיצות, ואין דבר שיעמוד בעדה.

(כ"ק אדמו"ר מלעלוב זצוק"ל שמחת בית השואבה תשס"א "דברות קודש")

בספר 'שפתי צדיקים', בשמו הקדוש בפסוק (תהלים לג כב) 'יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך', פירש הרב הקדוש, כשם שאנו מיחלים ומצפים תמיד לשמך הגדול שתעמוד לנו בעת צרה, אף על פי שאין אנו משיגים אותך רק על פי אמונה, כן אתה יתברך שמו, יהי חסדך עלינו, אף שאין אתה רואה במעשינו שום טוב שיהיה מדה כנגד מדה.

וזה פירושו, יהי חסדך ה' עלינו (כמו) כאשר יחלנו לך ואין אנו משיגים כלום רק מצד האמונה, שאנחנו בני ישראל מאמינים שאתה אדון עולם ולך ה' הממלכה והעושר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל, ודברי פי חכם חן.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל

ההפצה בעיה"ק טבריא נתרם לע"נ רבני טבריא

רבה הראשי של טבריא הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאג' זצ"ל

רבה הראשי של טבריא הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זדיהן זצ"ל

מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביבאס זצ"ל

רוממות ישראל מהגאון הקדוש, החריף הגדול, המקובל האלקי בוצינא קדישא, חסידא ופרישא, אספקלריא המאירה, מרן רבנו רבי ישראל חריף מסאטינוב זצוקללה"ה בעמ"ח הספה"ק 'תפארת ישראל' - מהרי"ח הגדול, ומפרש שם 'מתלמידי אור שבעת הימים, התנא האלקי, מרן רבנו רבי ישראל בעש"ט הק' ממעוזבו ז"ע

נסתלק ביום (ז' שבט) כ"ט שבט - ער"ח שבט תקמ"א ומנ"כ בסאטינוב. ומצבתו האורגינאלית קיימת עד היום.

מתוך "נחלתנו" היול"ע י"י מכון "נחלת צבי" להפצת תורת החסידות

הגאון הקדוש המקובל האלקי, קדוש עליון, בוצינא דנהורא קדישא, הנשר הגדול מופת הדור כקש"ת מרן רבנו רבי ישראל חריף הגדול מסאטינאב ז"ע, ה"ארי שבחבורה חבורת הבעש"ט" (לשה"ק של הרה"ק מסאדיגורא ז"ע בהסכמתו). היה מגזע אראלים ותרשישים, נצר מהמשפחות המיוחסות ביותר בישראל. אביו היה הגאון הגדול רבי שלמה זצ"ל, ושם אמו מרת בילא ע"ה, גם היא ממשפחה מיוחסת מאד, נכדו של "הרב המפורסם בכל קצוי ארץ רבי אברהם מסטאנאב זצוקללה"ה" (תפארת ישראל הוצ' ווארשא עמ' 88).

את ביתו בנה עם הרבנית הצדקת בתו של הרה"ק רבי יחיאל מיקלייאוווער ז"ע (צירור החיים את ק) מתלמידי מרן הבעש"ט הק' ז"ע (חותנו של הרה"ק רבי יעקב ז"ע בן הרה"ק רבי אליעזר ליבר מברדיטשוב ז"ע). הגה"ק רבי ישראל חריף ז"ע נתפרסם בעולם בגאונותו וחריפותו עד שחבריו לא ירדו לסוף דעתו כלל, ולכן קראו לו החריף (הגה"ק רבי ישעיה שור מיאס ז"ע בהסכמתו).

פ"א עבר הגאון המפ" בעל "שאנת אריה" זצ"ל דרך עיר סאטינאב, והיא היתה עיר מלאה חכמים וסופרים ו"ישראל" עומד על גביהם בחריפות ובקיאות, וצלחה עליו רוח גבורה, והכה את הארי בימי השלג כדרשת חז"ל (ברכות יח, ב). כלומר שניצח אותו בפלפול בהלכה. כ"כ הגאון רבי יוסף שאול נתנזון מלבוב ז"ע בהסכמתו לתפארת ישראל.

התקשרותו למרן הבעש"ט הק' ז"ע

להרה"ק רבי ישראל חריף ז"ע נודמן כבר פעמים רבות להיפגש עם הבעש"ט ז"ע פנים אל פנים, אלא שעדיין לא ראה בו דבר שישכנע אותו כי הניצב לפניו הוא איש אלקים, האוצר בחובו כוחות נפשיים טמירים ומופלאים. הבעש"ט ז"ע השתוקק מאד, להאיר את עיני הגה"ק רבי ישראל חריף ז"ע, ששמו הלך לפניו כענק רוח וגדול בתורת הנגלה והנסתר גם יחד, וציפה לשעת הכושר של תבוא, להאיר את עיניו באור תורתו ושיטתו.

פ"א חלה בנו של הרה"ק רבי ישראל חריף ז"ע ונפל למשכב. מצבו של החולה לא השתפר, וכל הסובבים אותו ראו עין בעין כי כוחותיו אוזלים וחיותו נפסקת עוד מעט, ר"ל.

אשתו הרבנית ע"ה מיררה בכבי, היא התחננה וטענה לפני בעלה הגאון שהכל נוסעים למעזיבו' אל הבעש"ט, ונפקדים שם בפקודת ישועה ורחמים, ומדוע לא תטריח גם אתה את עצמך.

אחרי בקשות חוזרות ונשנות, קם הרה"ק רבי ישראל חריף ז"ע ושם פעמיו לכיוון העיר מעזיבו', אל ביתו של הבעש"ט ז"ע.

בליל ראשון של סליחות מצא את עצמו בבית מדרשו של הבעש"ט ז"ע אשר במעזיבו'. כיון שלא היה בידו סדר "סליחות", קרב הרה"ק רבי ישראל חריף ז"ע אל עמוד התפילה ואמר את הסליחות יחד עם הש"ץ מתוך "סליחה" אחת. כהגיעו לתחינות "אל רחום שמך" ו"עננו ה' עננו" נטש הש"ץ את עמוד התפילה ופנה את מקומו לבעש"ט ז"ע, שהיה עובר בעצמו לפני התיבה ואומר לפני הקהל את התחינות הללו.

שעה שעמד הרה"ק רבי ישראל חריף ז"ע בבית מדרשו של הבעש"ט ז"ע ואמר סליחות, הסיח דעתו וצלל למעמקי ים - התלמוד, שם הסתבך בקושיה אחת עד שאפילו לא הרגיש כשהש"ץ עזב את ה"עמוד" ופינה מקומו לבעש"ט ז"ע, שעמד עתה על יד הרה"ק רבי ישראל חריף ז"ע.

ברגע שהתחיל הבעש"ט ז"ע לומר "עננו", הבזיק תירוץ נפלא במוחו של הרה"ק רבי ישראל חריף ז"ע, דברי ה"תוספות" נראו עתה בעיניו מתוקים וערכים מנופת צופים. וכשסיים הבעש"ט ז"ע את אמירת הסליחות, פנה אל הרה"ק רבי ישראל חריף ז"ע ואמר: הנה, רואה מר ש"עננו" שלי תירץ יפה את דברי התוספות...

השתומם הרה"ק רבי ישראל חריף ז"ע ונרתע לאחוריו: גילוי מרעיש כזה של רוח הקודש... הבעש"ט יודע מחשבות... ועיקר העיקרים: יש לו לאיש האלקים העומד לפניו חלק בתורתו...

הרכיב הרה"ק רבי ישראל חריף זי"ע ראשו לפני הבעש"ט זי"ע בהכנעה גדולה, והזכיר את בנו החולה הזקוק לרחמי שמים, ושב ורפא לו.

בס"ס "תפארת ישראל" (בהשטות עמ' פ) מביא הרה"ק רבי ישראל חריף זי"ע מדברי רבו מרן הבעש"ט הק' זי"ע באמרו: קבלתי ממורי ורבי הרב הקדוש רבי ישראל בעל שם טוב נבג"מ, להסיר הדינים, עשה כך וכו'. כאן המקום לציין דבר מעניין, כי קטע זה נדפס רק במהדורה השנייה שנדפס בווארשא תרל"א, אבל במהדורה הראשונה שנדפסה בלובב בשנת תרכ"ה מתחיל הקטע בזה"ל: "להסיר הדינים עשה כך...", ותחילת הקטע "קבלתי ממורי וכו' הנ"ל נשמט שם.

הרה"ק האדמו"ר מסאדיגורא זי"ע כותב בהסכמתו הוא היה ה"ארי שבחבורה חבורת הבעש"ט.

והגאון בעל שואל ומשיב מלבוז זי"ע כותב בהסכמתו וז"ל: והיה מחבראי קדישא חבורת הבעש"ט הק' נבג"מ. עכ"ל.

הגה"ק רבי ישעיה שור מייאס זי"ע כותב בהסכמתו וז"ל: ושמעתי נאמנה מפי זקני אבי אמי זצ"ל וכו'... מהגאון הקדוש, החריף הגדול, המקובל האלקי בוצינא קדישא, חסידיא ופרישא, אספקלריא המאירה, מרן רבנו רבי ישראל חריף מסאטינוב זצוקללה"ה (בעמ"ח הספה"ק תפארת ישראל - מהרי"ח הגדול, ומפרש שם מתלמידי אור שבעת הימים, התנא האלקי, מרן רבנו רבי ישראל בעש"ט הק' ממעוזו זי"ע נסתלק ביום כ"ט בטבת - ע"ח שבט תקמ"א ומנ"כ בסאטינוב ומצבתו האורגינאלית קיימת עד היום). שהיתה דירתו בימי נעוריו בק"ק סאטינאב, וכמה פעמים נתאכסן הקדוש חותני זקני קדוש ישראל מרן הבעש"ט רוממות ישראל בק"ק סאטינאב, והיה זקני הנ"ל בשבתות בעת שהיה יושב הבעש"ט בסעודת שבת עם תלמידיו הקדושים, ובתוכם הרב הגאון המחבר קדוש ישראל, והיה מחבב אותו בחיבה יתירה נודעת כאשר יחבב אב לבנו יחידו יחד בשעשועים ברוב אהבה וחיבה. עכ"ל לענייננו.

לפרטים אחדים נוספים על החיבה יתירה שהראה מרן הבעש"ט הק' זי"ע לתלמידו הרה"ק רבי ישראל חריף זי"ע, אפשר להוודע מאגרתו של הגאון רבי אריה לייבוש באליוויר זצ"ל אבר"ק זאסלב, מחבר הספרים "ערוגת הבושם, ו"שם אריה", ל"ש"ב הרה"ח רבי אברהם ישעי" יפה זצ"ל נכד הרה"ק רבי ישראל חריף זי"ע שמסר את הספר לרפוס. (האגרת הזאת נדפסה במהדורה אחת בלבד - על דף נפרד שהודבק אחר כך בתוך הספר - והיא יקרת המציאות מאוד, ונתפרסמה בשלמותה בקובץ נחלת צבי גליון כו - טבת תשע"ד, עמ' קלב-קלה). האגרת הנפלאה הזאת מביאה חומר לא נודע על הרה"ק רבי ישראל חריף זי"ע, וגם לרבות חומר בלתי ידוע על מרן הבעש"ט הק' זי"ע, ונעתיק כאן קטעים אחדים, וז"ל: ...ומפני שראיתי בשער הספר אשר בין קדושים הוא נמנה ומחבורת הבעש"ט הקדוש יחשבוהו, לכן זאת חזיתי ואספרה אשר ספר לי זקן אחד איש אמונים בימי חרפי בסאטנאב, אשר זקנו הגאון זללה"ה ברח פעם אחת מפני איזו עלילה מסאטנאב לק"ק מעזבוז, ויאספהו הקדוש הבעש"ט אל ביתו וישב אתו כמה חדשים בעלית קיר קטנה ובכל יום אכלו הקדושים האלה סעודת צהרים, כי סעודת ערב לא אכל הבעש"ט.

ופעם אחת בא הבעש"ט אל השולחן לאכול בצהרים ושלה לקרוא גם את הגאון ז"ל לאכול עמו ולא בא, ושלה אחריו פעם שנית ולא שת לבו גם לזה. והלך הבעש"ט בכבודו ובעצמו אליו ואז קם מפניו ויחרד לקראתו, וישאלהו הבעש"ט לאמר מה זה רבי ישראל, הלא שלחתי אליי זה פעמים לבקשו לאכול אתי ומדוע לא בא, ויענהו כי הוא עומד ומתקשה מאוד בדיבור תוספות אחד זה כמה שעות על כן לא בא אל השולחן ויראהו את התוספות הזה שמתקשה בו, והתחיל הבעש"ט לדבר עמו ולפלפל בענין זה עד שנתישב לו הכל, והלכו יחדיו לאכול.

והמעשה הזה שמעו מפיו הקדוש, כי פעם אחת ישבו הלומדים לפניו ודברו מהבעש"ט, ואמרו כי העולם אומרים שהבעש"ט מקובל גדול, ואיך אפשר שיהיה אמת אחרי שאינו למדן מופלג, ואיך נמסרו לו מפתחות הפנימיים אם לא נמסרו לו מפתחות החיצוניים, וכשמעו זאת מהם, ענה ואמר להם, אחי אל תאמרו כדברים האלה, כי אנכי יודע ועד שהוא למדן מופלג, וספר להם את כל הדברים האלה, ויהס כולם בדבריו. עכ"ל. ע"ש המשך המכתב באריכות גדולה.

פטירתו וביתו אחריו

בסוף ספר תפארת ישראל (ווארשא תרל"א) כותב המו"ל פאר גזע יחוס, ובת"ד כותב וז"ל: הרב הגאון החריף בעל המחבר ספר תפארת ישראל וספר מפרש השם, ה"ה אבי זקני מו"ה ישראל זצוקללה"ה מסאטנאב, נפטר בשנת תקמ"א פ"ח בא' כמנין גימטריא שמו ישראל נ"ע, ואמר קודם מותו שרשי"י מפר' בא, שית' - שימי קשים עליו, שההפרש ביניהן הן האותיות מ"ת, ונפטר בפר' בא ביום עש"ק. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, עכ"ל.

עש"ק פר' בא בשנת תקמ"א הוא יום ז' שבט, וכן נתפרסם בין כותבי הדורות במשך השנים. בעשרות שנים האחרונים זכינו, שמגלגלים זכות ע"י זכאי ה"ה אגודת דרך צדיקים בראשית הרב ישראל מאיר גבאי ה"ו, שאחר עמל וטרחה שלמדו חיפוש מחיפוש, מצאו ציונו הק' עם המצבה האורגינאלי בעירו סאטנאב, וכתב על המצבה בזה"ל:

נפטר בער"ח שבט / שנת תקמ"א לפ"ק / כמנין שמו /

פ"נ / הגאון / ר' ישראל / חריף בר' / שלמה / ת נ צ ב ה /

נמצא לפ"ז שנפטר בערב ש"ק פר' וארא כ"ט טבת - ער"ח שבט, וצ"ל שמה שאמר לפני מותו שדברי רש"י מפר' בא קשה עליו הנ"ל, הכוונה שנפטר ער"ש וארא, לפני שמתחילים לקרוא פר' בא בתפלת מנחה של שבת פר' וארא. והבן.

כפי הידוע לנו השאיר אחריו שני בנים:

[א] הרב הגאון מו"ה דוד זצ"ל שהיה אב"ד דק"ק סאטינאב וק"ק סמאטרוטש וק"ק זוואניץ במדינת רוסיא, ואביו הק' מזכירו בספרו "תפארת ישראל" פר' חיי שרה עה"פ ואברהם זקן וזלה"ק. ובני הרב המופלא מו"ה דוד נ"י אמר... עכ"ל.

[ב] הוא "המאור הגדול מו"ה אלקנה זצ"ל שהיה אב"ד דק"ק פאלשטאן ואביו הק' מזכיר גם אותו בספרו הנ"ל (דף ז') וזלה"ק. בני הרב המופלא מוהר"ר אלקנה אמר... עכ"ל.

בספר ברכת אברהם מהגה"ק רבי אברהם אביש מפראנקפורט דמיין זצ"ל, בחדישים למס' פסחים (פרק תמיד נשחט סף ד, א) כתב וז"ל: ונשאלתי מפי הגאון החריף רבי ישראל חריף מסאטינאב אמאי לא מקשינן התוס' וכו'. ע"ש.

ירושותו הרוחנית - ספריו הקדושים

הרה"ק רבי ישראל חריף זי"ע השאיר אחריו שני ספרים.

הספר הראשון "תפארת ישראל - מהרי"ח הגדול" עה"ת לפי סדר הפרשיות שנדפס כבר פעמים אחדות. הספר מעוטר בעשרות הסכמות נפלאות מגדולי ישראל מכל גווי הקשת, שאינם גומרים את ההלל הן על המחבר הקדוש זי"ע, והן על גודל קדושת הספר הק' שהוא מסוגל לשמירה ולהצלחה בכל בית ובית.

ספרו השני שנמצא עדיין בכת"ק נקרא בשם "מפרש שם" והוא כולו קבלה בחכמת האמת תורת הח"ן. בסוף ספר זה כתב המחבר הק' זי"ע וזלה"ק: "החיבור הזה קראתי מפרש שם, כמו שם מפורש, כי שמי ושם אבי ושם אמי גימט' שם מפרש עה"כ, כי שמי ישראל, ושם אבי שלמה, ושם אמי בילא, עולה תתק"ס כמס' שם מפרש, יהי רצון מלפניך ה' שיתנו לי בינה בתורתך מתורת משה שהי' ארבעים יום וארבעים לילה במרום כמו... שמי ושם אבי ושם אמי כי ארבעים יום וארבעים לילה תתק"ס שעות, יהי רצון שיהי' שם חלקי - עכ"ל.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

<p>לע"נ האשה החשובה הצדקנית מרת פרידא גילה בת הרה"ח ר' יצחק אייזיק ע"ה (רייך) נלב"ע י"ז אדר ב' תשע"ט</p>		<p>לזכות הרוצה בעילום שמו שיקויים ברכת צדיק "מנוחה ושמחה, אור ליהודים"</p>	
<p>להעלות נישואי בן אסתר כולכה זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד לו להתברך בכל נילי דניטב</p>	<p>להעלות נואיר יחיאל בן חנה סינא זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד לו להתברך בכל נילי דניטב</p>	<p>להעלות ננחם נעננדל בן פרידא גילה זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד לו להתברך בכל נילי דניטב</p>	<p>להעלות אפרים בן אסתר לאה זכות הפצת תורה וחסידות, יענווד לו להתברך בכל נילי דניטב</p>
<p>להשתתפות בהוצאות הגליון לרגל שמחה או לע"נ ולקבלת הגליון במייל, להערות ולהארות, GILYON.LIZENSK@GMAIL.COM</p>			